

Lunds universitet  
Förlags- och bokmarknadskunskap  
Institutionen för kulturvetenskaper  
Handledare: Sara Kärrholm  
2019-06-05

Linnea Möller  
Hanna Åberg  
FBMK12

# **Recensera och värdera**

En undersökning av hur författarens första och andra verk recenseras  
i svensk dagspress

## **Abstract**

Den här uppsatsen avser att undersöka hur en författares första och andra verk värderas i dagspress. Detta görs genom en jämförande kvalitativ undersökning av 54 recensioner från sex svenska dagstidningar: *Svenska Dagbladet*, *Dagens Nyheter*, *Aftonbladet*, *Expressen*, *Sydsvenskan* och *Göteborgs-Posten*. Undersökningen görs med hjälp av Barbara Herrnstein Smiths teori om värde och värderingar samt vidareutvecklingen av denna teori som görs i *Höstens böcker*. Författarna av *Höstens böcker* har skapat fem kategorier för att göra värdebegreppet användbart och tre av dessa, nämligen stil- och formvärden, kunskapsvärden och emotionella värden, appliceras på materialet i denna undersökning.

Resultatet visar att olika värdekategorier lyfts beroende på handlingen av verket som recenseras. Exempelvis lyfts betydligt fler kunskapsvärden om handlingen aktualiserar något i samtiden. Resultatet visar även att stil- och formvärdena mestadels är positiva, att det förekommer minst emotionella värden samt att recensenten är synlig. Vad som också går att urskilja är att recensionerna för debutverket överlag är mer positiva än recensionerna för det andra verket. Värdena som lyfts för debutverket sätts i relation till andra boken och kraven tycks därmed vara högre.

## **Nyckelord**

Litteraturkritik, litterära värden, debutanter, recensioner, dagspress, värdebegrepp, stil- och formvärden, kunskapsvärden, emotionella värden

# Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Syfte och frågeställning.....	4
Material .....	4
Metod .....	5
Teori .....	6
Tidigare forskning .....	8
Bakgrund .....	9
Undersökning .....	11
Ulla-Maria Andersson .....	11
Märta Fohlin .....	12
Tove Folkesson.....	13
Johan Heltne .....	15
Jack Hildén .....	16
Negar Naseh .....	17
Analys.....	18
Stil- och formvärden.....	18
Kunskapsvärden.....	20
Emotionella värden.....	25
Författaren i centrum .....	27
Recensenten i centrum.....	30
Den prognostiska värderingen .....	32
Genre och kvalitet.....	33
Avslutande diskussion.....	36
Källförteckning.....	41

## Inledning

Debutanter är författare som tar ett steg ut i den litterära offentligheten och det är för några av debutanterna början till en längre litterär karriär. Som nykomling finns inga tidigare verk att utgå ifrån, vilket innebär att ens debutverk värderas från noll.<sup>1</sup> Att värderas från noll behöver inte vara något negativt, tvärtom är det en blank sida som kan fyllas med värden. Recensioner är ett av flera sätt som en författare och ett verk kan tillskrivas värden på. I *Höstens Böcker* menar Torbjörn Forslid m.fl. att det finns en allmän mening att svenska skönlitterära debutanter är särskilt prioriterade när det kommer till vilka som faktiskt blir recenserade i tidningar. Vidare diskuterar de debutantens svåra position på det litterära fältet, där man som nykomling inte har lika lätt för att synas. Detta medför att kritiken i dagspress får en större betydelse för debutanter.<sup>2</sup>

Det är ofta kritikern som ger det första omdömet och Johan Svedjedal skriver i ”Kritiska tankar. Om litteraturkritiken” att kritikern är den som ”skapar, tolkar och förmedlar normer, och normerna är en del av den litterära institutionen”.<sup>3</sup> Kritiken kan dock ifrågasättas ibland, men Lina Samuelsson fastslår i *Kritikens ordning – Svenska bokrecensioner 1906, 1956, 2006* att det är för att den har en nästintill omöjlig uppgift. Den ska vara till för publiken och får därför inte vara för elitistisk eller akademisk. Samtidigt ska den vara kunnig men inte högfärdig, roande men inte lättsam, den ska ha inflytande utan att ha för mycket makt och den ska skrivas för dagen men gärna hålla i ett historiskt perspektiv.<sup>4</sup> Litteraturkritikern ger dessutom sin egen åsikt om ett verk och att studera litteraturkritik och recensioner är att undersöka en del av mottagandet av det litterära verket.

Sverige har alltid varit ett av de länder där dagspressen haft en stark ställning.<sup>5</sup> Dagspressen idag utgörs inte längre bara av tryckta papperstidningar, utan de flesta tidningar finns också digitalt eller är helt digitala. Enligt undersökningen *Svenskarna och internet 2018* läser allt färre personer papperstidningar medan läsandet av nättidningar har ökat.<sup>6</sup> Detta

---

<sup>1</sup> Torbjörn Forslid m.fl., *Höstens böcker: Litterära värdeförhandlingar 2013*, Göteborg & Stockholm: Makadam förlag, 2015, s. 140.

<sup>2</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 150f.

<sup>3</sup> Johan Svedjedal, ”Kritiska tankar. Om litteraturkritiken”, i *Litteraturens offentligheter*, Torbjörn Forslid & Anders Ohlsson (red.), Lund: Studentlitteratur, 2009, s. 158.

<sup>4</sup> Lina Samuelsson, *Kritikens ordning – Svenska bokrecensioner 1906, 1956, 2006*, Karlstad: Bild, text & form, 2013, s. 9.

<sup>5</sup> Jonas Gruvö & Karl Erik Gustafsson, ”Dagspress”, *Nationalencyklopedin*, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/sverige/massmedier/dagspress>, hämtat 12 april 2019.

<sup>6</sup> ”Läsa – olika åldrar läser olika”, *Svenskarna och internet 2018*, <https://2018.svenskarnaochinternet.se/lasa-yngre-laser-dagstidning-pa-natet/fyra-av-fem-laser-dagstidning-pa-natet/>, hämtat 12 april 2019.

innebär att tidningarna har anpassat sig efter läsaren men minskningen av papperstidningar gör inte tidningar i allmänhet, och kultursidorna i synnerhet, mindre lästa. Recensionerna i dagspressen har alltså fortfarande potential att nå en bred grupp av läsare. Det har dock skett en omstrukturering av dagspressen där kultursidorna krympt och lämnas mindre utrymme samtidigt som litteraturkritikens plats, roll och status ständigt är omdebatterad. Det går därför att konstatera att samtidigt som antalet böcker ökar, recenserar kultursidorna allt färre verk.<sup>7</sup> Trots detta går det inte att säga att litteraturkritiken förlorat sin makt och betydelse, och dagspresskritikens relevans som värderingsinstans är därmed fortfarande central.<sup>8</sup>

Med grund i detta är det intressant att undersöka hur värdeförhandlingen sker kring debutanter i dagspresskritiken samt om det förekommer någon förändring när författaren inte längre är debutant.

## Syfte och frågeställning

Syftet är att undersöka om värderingen av ett första verk och ett andra verk i recensioner skiljer sig. Följande frågeställningar har applicerats på materialet för att få fram ett resultat:

- Vilka värden framhävs i recensionerna?
- Går det att identifiera skillnader och likheter i recensionerna mellan ett första och andra verk?

## Material

Underlaget för undersökningen består av recensioner från sex svenska dagstidningar: *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet*, *Sydsvenskan*, *Göteborgs-Posten*, *Aftonbladet* och *Expressen*. Tidningarna valdes eftersom de är dagstidningarna med den största räckvidden.<sup>9</sup> *Metro* valdes bort på grund av dess struktur med olika innehåll i olika städer. Tidningarna har en stor spridning i landet samtidigt som de täcker in storstadsregionerna.

För att fastställa vilka recensioner som undersöks har författare som debuterade år 2014 med en skönlitterär roman för vuxna valts ut. Eftersom undersökningen baseras på recensioner av första och andra verket var ett krav att författaren släppt minst en bok till. Avgränsningen till 2014 gjordes för att fem år är en rimlig tid att ha hunnit släppa ytterligare en bok. Ett kriterium var också att det ska finnas två recensioner av den inbundna upplagan av första boken

---

<sup>7</sup> Ann Steiner, *Litteraturen i mediasamhället*, 3e uppl., Lund: Studentlitteratur, 2015, s. 214.

<sup>8</sup> Steiner, 2015, s. 212ff.

<sup>9</sup> "Räckvidder", *TU*, 4 april 2018, <https://tu.se/mediefakta/branschfakta/rackvidder/>, hämtat 12 april 2019.

och två recensioner av den inbundna upplagan av andra boken i minst två av ovannämnda dagstidningar.

Under 2014 debuterade 216 författare enligt *Svensk Bokhandels* debutantporträtt. Av dessa var det 68 personer som debuterade i den skönlitterära kategorien och endast 25 som har släppt mer än en roman sedan 2014. Sex av dessa författare har fått både första och andra boken recenserad i minst två dagstidningar. Materialet till denna undersökning består av 54 recensioner av dessa sex författares verk.

## Metod

Recensionerna som utgör materialet har insamlats via söktjänsten Retriever Research. Sökorden har varit författarens namn samt titel på första och andra boken. Därefter har artiklarna från dagstidningarna *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet*, *Sydsvenskan*, *Göteborgs-Posten*, *Aftonbladet* och *Expressen* samlats in. Eftersom materialet har avgränsats till de som debuterade år 2014 är alla recensioner av första boken skrivna under detta årtal. Tidpunkten för recensionerna av andra boken varierar beroende på när författaren givit ut verket.

För att få fram ett resultat har materialet undersökts med utgångspunkt i de värdekategorier som förklaras i teoridelen. En kvalitativ metod har använts för att göra mer komplexa texttolkningar i syfte att fördjupa analysen av recensionerna. En komparativ metod har använts för att få fram skillnader och likheter. Med hjälp av dessa metoder går det att undersöka hur något värderas eller framställs, om det värderas positivt eller negativt samt om det skiljer sig mellan recensionerna.

Då recensioner ter sig olika beroende på verk och kritiker har de tre värdekategorierna stil- och formvärden, kunskapsvärden och emotionella värden tematiserats. Detta för att kunna utläsa i vilken mån kritikerna kommenterar värdekategorierna och utifrån det se vad för värden kritikern tillskriver verket i recensionerna. Stil- och formvärden har delats in i fem teman: språket, fångslande intrig, djupare tolkningsarbete, konstnärlig originalitet och om verket anses vara välskrivet. De teman som kunskapsvärden har delats in i är kontext, föreställningar om klass, kön och etnicitet samt etiska och moraliska frågor. Emotionella värden har delats in i teman som känslor, personlig inlevelse och identifikation. Vidare har också andra inslag som författaren och recensentens synlighet, genre och prognostiska värderingar identifierats och undersökts närmare.

## Teori

Teorin som appliceras på undersökningen är en teori om värde och värderingar. Till grund har Barbara Herrnstein Smiths bok *Contingencies of Value* använts samt artikeln "Värde/värdering" i *Litteraturens värden*. För att utveckla Herrnstein Smiths teorier om värde och värderingar har även *Höstens böcker: litterära värdeförhandlingar 2013* använts.

Den litterära värderingsprocessen är komplex. I *Höstens böcker* förklaras komplexiteten bero dels på bristen på enighet, alltså med vilka ord, begrepp eller kategorier litterärt värde ska beskrivas, dels på att det finns olika uppfattningar om hur förhållandet mellan konstans och variation vid bedömningen av litterärt värde förklaras. Text kan värderas på olika sätt, både av olika bedömare vid samma tidpunkt men värderingen kan också skifta över tid.<sup>10</sup> Vad Herrnstein Smith menar, och som författarna till *Höstens böcker* bygger vidare på, är att ett verks värde inte är något medfött eller ett orörligt attribut, utan en effekt av flera olika föränderliga variabler.<sup>11</sup> Herrnstein Smith förklarar det som att värderingen av ett verk ses "som en fortlöpande process som försiggår via ett stort antal individuella aktiviteter och sociala och institutionella verksamheter".<sup>12</sup> Alltså att det inte tillkommer endast genom ett litterärt omdöme, utan flera. Etiketter som "klassiker" och "mästerverk" har traditionellt sett fästs på en del verk och är exempel på värderande handlingar som lever kvar med verken ännu idag. Att en bok är en klassiker höjer värdet på verket, även om andra aktiviteter enligt Herrnstein Smith borde spela in för att kunna sätta en sådan etikett.<sup>13</sup>

Förhandlingar av värde sker mellan olika aktörer i det litterära fältet. Här både skapas och upprätthålls värden genom de olika aktörernas handlingar. Bokens väg från författare till konsument genomgår olika steg, bland annat förläggare, tryckeri och detaljhandel. Detta kallas ibland för en bokkedja och samtliga steg består av olika aktörer. Bokkedjan innefattar en slags värdekedja, då varje aktör tillför ett visst värde i processen genom sitt agerande.<sup>14</sup> Värderingsprocessen startar redan när författaren arbetar med manuset och har på förhand inget givet slut. Litteraturkritikern är en av de aktörer som värderar ett verk.<sup>15</sup>

---

<sup>10</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 63f.

<sup>11</sup> Barbara Herrnstein Smith, *Contingencies of Value*, Cambridge & London: Harvard University Press, 1988, s. 30.

<sup>12</sup> Barbara Herrnstein Smith, "Värde/värdering", i *Litteraturens värden*, Anders Mortensen (red.), Stockholm & Stehag: Brutus Östling Bokförlag Symposium, 2009, s. 32.

<sup>13</sup> Herrnstein Smith, 2009, s. 27.

<sup>14</sup> Litteraturutredningen, *Läsandets kultur*, SOU 2012:65, Stockholm: Fritzes, 2012, s. 232.

<sup>15</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 72f.

Ann Steiner förklarar i *Litteraturen i mediasamhället* att det finns två utgångspunkter kring diskussionen om litteraturens värde: värdeobjektivism och värderelativism. Det som kallas för värdeobjektivism handlar om att ett objekt eller verk har ett inneboende värde och att det är en av kritikens roller att identifiera dessa. Värderelativism handlar om att ett verk inte har några inneboende värden alls och alltid tillskrivs värden av den som värderar samt sammanhanget den befinner sig i. Litteraturkritiken kan idag sägas befinna sig någonstans mittemellan dessa två synsätt.<sup>16</sup>

Författarna av *Höstens böcker* förklarar att Herrnstein Smith menar att all litterär värdering sker i ett visst sammanhang. Herrnstein Smith anser att litterärt värdeskapande innebär att ”man värderar eller gör en uppskattning av ett verks värde för någon annan eller någon speciell grupp av läsare”.<sup>17</sup> Litterärt värdeskapande innebär också att ett verks värde preciseras och verket beskrivs vad det är bra för. Samtidigt handlar litterärt värdeskapande om att skapa en föreställning om att verket ska upplevas under speciella omständigheter. De värderande handlingarna sker alltså också i förhållande till en mer eller mindre framträdande värdediskurs. Litterärt värde existerar som en social och kulturell realitet och skapandet av värde är en social praktik.<sup>18</sup>

I *Höstens Böcker* försöker Forslid m.fl. utreda värdefrågans komplexitet genom att använda sig av Herrnstein Smiths teorier om värde och värderingar som utgångspunkt.<sup>19</sup> För att göra värdebegreppet användbart i deras undersökning delar de in det i fem olika kategorier.<sup>20</sup> Dessa kategorier är: stil- och formvärden, kunskapsvärden, emotionella värden, sociala värden och ekonomiska värden. Forslid m.fl. menar att alla värdekategorier på ett eller annat sätt ingår i en värdeförhandling.<sup>21</sup> Värdekategorierna är även återkommande konstanter och kan på ett eller annat sätt återfinnas i värdeförhandlingarna i nutid men även i ett historiskt perspektiv.<sup>22</sup> Två av värdekategorierna är inte relevanta för den här undersökningen och därför appliceras endast resterande tre på materialet för att lättare fastställa de värdeförhandlingar som sker inom litteraturkritiken. Nedan följer en beskrivning av de tre värdekategorierna:

---

<sup>16</sup> Steiner, 2015, s. 209.

<sup>17</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 85.

<sup>18</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 86.

<sup>19</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 63f.

<sup>20</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 74.

<sup>21</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 306.

<sup>22</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 83ff.



### *Stil- och formvärden*

Värdekategorin stil och form är väl förankrad historiskt sett och kan se olika ut beroende på vilken aktör som uppfattar värdena. För vissa aktörer är ett högt stil- och formvärde kopplat till ett verk som ger stort läsmotstånd samt har en komplex textstruktur. För andra är det kopplat till de verk som har en fängslande intrig.<sup>23</sup> Stil och form avser bland annat konstnärlig originalitet, formfulländning och njutbarhet samt att texten kräver ett djupare tolkningsarbete av läsaren. Det kan också handla om huruvida verket lever upp till de genreförväntningarna som finns och om textens förmåga att underhålla.<sup>24</sup>

### *Kunskapsvärden*

Den kunskap som ett verk anses rymma är en aspekt av de kunskapsvärden som ett verk kan tilldelas. Det kan vara historiska, sociala och politiska sammanhang – att texten till exempel speglar verkligheten och tar upp aktuella ämnen som sker i samtiden när verket skrevs, eller ger en inblick i historiska skeenden och sätter in verket i en historisk kontext. Det kan även vara föreställningar om kön, klass och etnicitet. Vidare kan de också handla om en existentiell och etisk dimension som ger läsaren kunskaper om den mänskliga existensens villkor och olika moraliska frågor. Ur ett historiskt perspektiv har ett litterärt verks förmåga att återge verkligheten kopplats till kvalitet.<sup>25</sup>

### *Emotionella värden*

Emotionella värden är de känslomässiga aspekter som ett verk påstås ha. Det kan både handla om positiva och negativa känslor – allt från beundran till avsky – och kan manifesteras i kroppsliga uttryck som skratt såväl som gråt.<sup>26</sup> Dessa känslomässiga påföljder är svåra att bortse från och alla läsare, även de som anses objektiva, är beroende av den emotionella aspekten så som inlevelse.<sup>27</sup>

## **Tidigare forskning**

Ingen forskning hittades som specifikt behandlar en författares första och andra verk utifrån litteraturkritikens värden och värderingar i svensk dagspress. Då förlag- och

---

<sup>23</sup> Torbjörn Forslid m.fl., *Litterära värdepraktiker: aktörer, rum, platser*, Göteborg & Stockholm: Makadam, 2017, s. 20.

<sup>24</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 75.

<sup>25</sup> Forslid m.fl., 2017, s. 21.

<sup>26</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 76.

<sup>27</sup> Forslid m.fl., 2017, s. 21.

bokmarknadskunskap är ett relativt nytt forskningsfält har den tidigare forskningen som berör litteraturkritik lutat mer åt det litteraturvetenskapliga hållet. Man har tidigare berört litteraturkritik genom ett historiskt perspektiv som med Per Rydéns *Domedagar: Svensk Litteraturkritik efter 1880-talet* och *Kritik av Kritiken: 1900-talets svenska litteraturkritik* av Tomas Forser. Den förstnämnda är en översiktlig undersökning av svensk litteraturkritik, och den senare är en undersökning av litteraturkritikens former och villkor i svensk dagspress under 1900-talet. Även Lina Samuelssons avhandling *Kritikens ordning: Svenska bokrecensioner 1906, 1956, 2006* har ett historiskt perspektiv som sträcker sig över 100 år med nedslag i åren 1906, 1956 och 2006. Samuelsson jämför samtida och dåtida recensionsverksamhet.

När det kommer till forskning som berör värde och värderingar finns *Litteraturens värden* av Anders Mortensen (red.) som är en antologi där både litteraturens särskilda funktion och litteraturens värden diskuteras. I de flesta forskningsfall där litteraturkritik ligger i fokus berörs även värde och värderingar och vice versa. Eftersom de två ämnena, litteraturkritik samt värde och värderingar, ofta går in i varandra gör även forskningen det. I *Höstens böcker: Litterära värdehandlingar 2013* närmar man sig förlag- och bokmarknadskunskap. Där analyseras litterärt värde: hur det uppstår, formuleras och kommer till i en omfattande förhandlingsprocess. Litteraturkritik framstår här som en del av de värdeförhandlingar som sker runt ett verk.

Om debutanter och vägen in på bokmarknaden forskar bland annat Henrik Fürst. I sin doktorsavhandling *Selected or Rejected?: Assessing Aspiring Writers' Attempts to Achieve Publication* undersöker Fürst författares försök att bli publicerade för första gången och strävan att uppnå framgång på en marknad där det nästan är omöjligt att lyckas. Fürst har också undersökt sambandet mellan skivrarlinjer och den skönlitterära debuten i kapitlet ”Skivrarlinjer och den skönlitterära debuten” i *Folkbildning och forskning årsbok 2018: Folkhögskolan 150 år*. Även ett kapitel i *Höstens böcker* behandlar debutanter och deras position i de värdeförhandlingar som sker på det litterära fältet.

## Bakgrund

Drömmen om att bli en utgiven författare återfinns hos många människor. Henrik Fürst skriver i ”Skivrarlinjer och den skönlitterära debuten” att en skönlitterär debut ”realiseras när en person och ett verk blir erkända och identifierade som en skönlitterär debut i den litterära offentligheten”.<sup>28</sup> I branschtidningen *Svensk Bokhandel* har författarporträtt publicerats sedan

---

<sup>28</sup> Henrik Fürst, ”Skivrarlinjer och den skönlitterära debuten”, i *Folkbildning och forskning årsbok 2018: Folkhögskolan 150 år*, Stockholm: Föreningen för folkbildningsforskning, 2018.

1960-talet. Författarporträttens funktion var att presentera debutförfattare och deras debutböcker. År 1997 bytte denna del av tidningen namn och kom att kallas Debutantportätt – vilket den heter än idag. Funktionen är densamma och presentationerna offentliggör debutförfattarna inom både skönlitteratur, facklitteratur och barn- och ungdomslitteratur för bokbranschen.<sup>29</sup> De författare som presenteras i *Svensk Bokhandels* debutantporträtt är personer som har lyckats debutera och därmed också lyckats ta sig ut i den litterära offentligheten. Större förlag kan få in tusentals spontanmanus om året och även mindre förlag får in ett stort antal. Av dessa tiotusentals spontanmanus som förlag årligen får in, blir inte mer än några procent en utgiven bok. Det är alltså många aspirerande författare som inte blir utgivna och att bli utgiven är därför ett stort steg. Men bara för att man blivit utgiven är ens framtida författarskap inte utstakad för en även om många förlag gärna vill tänka på ett helt författarskap, och inte bara enstaka titlar när de antar en ny författare.<sup>30</sup> Jan-Erik Pettersson skriver i en artikel i *Svensk Bokhandel* att "[d]en traditionella bilden av författarskapet som utvecklas stegvis från en trevande debut till en säkrare andra bok och sedan vidare mot en alltmera etablerad position tycks inte gälla längre".<sup>31</sup>

Sedan mitten av 90-talet har det funnits ett större intresse för debutanter.<sup>32</sup> Det ökade intresset för debutanter kan sägas ha skapat ett debutantfenomen, som också är ett marknadsfenomen, menar Pettersson. Både förlag och medier vill ha nya ansikten och nya författare att visa upp och detta pådrivs av kommersialismen.<sup>33</sup> Debutanter är omtyckta av media och detta kan göra att kraven på den andra boken blir högre, vilket i sin tur kan leda till att många som debuterar har svårt att ge ut en andra bok. Dock kan det också finnas andra omständigheter som gör att en författare dröjer med att släppa en andra bok, eller aldrig gör det. Enligt Pettersson handlar det om 40–45 procent som aldrig utkommer med ett andra verk.<sup>34</sup> Mellan åren 1997 och 2014 debuterade 813 författare med en skönlitterär bok.<sup>35</sup> Detta är ett snitt om drygt 48 författare per år. I en artikel i *Svenska Dagbladet* från år 2009 nämns att antalet debutförfattare har ökat med åren och att de nästan tredubblats från 2001.<sup>36</sup> Det går anta att antalet debutförfattare per år ökat ytterligare. Men om 40–45 procent aldrig utkommer med

---

<sup>29</sup> Fürst, 2018.

<sup>30</sup> Lina Kalmteq, Dan Hansson, "En debut sitter rätt", *Svenska Dagbladet*, 15 februari 2009.

<sup>31</sup> Jan-Erik Pettersson, "Den svåra andraboken", *Svensk Bokhandel*, 16 juni 2009.

<sup>32</sup> Fürst, 2018.

<sup>33</sup> Pettersson, 16 juni 2009.

<sup>34</sup> Pettersson, 16 juni 2009.

<sup>35</sup> Fürst, 2018.

<sup>36</sup> Kalmteq, Hansson, 15 februari 2009.

en andra bok innebär det också att många förblir debutanter och aldrig får en längre författarkarriär.

## Undersökning

I följande del undersöks materialet utifrån de frågeställningar som tidigare nämnts. För att få en bättre bild av vilka författare och verk som ingår i undersökningen presenteras de sex författarna och deras verk kort nedan. I samband med presentationerna redovisas kortfattat vad som framgått i granskningen av recensionerna för respektive författare. Sedan analyseras resultatet med utgångspunkt i de tre värdekategorierna. Därefter följer fyra avsnitt med inslag som visat sig vara återkommande och undersökningen avslutas med en längre diskussion. En jämförelse av första och andra verket sker genomgående i undersökningen.

### Ulla-Maria Andersson

Ulla-Maria Andersson (född 1956) arbetar som terapeut och debuterade som författare med romanen *Du skulle ha sagt som det var* år 2014. Det är en roman som handlar om en barndom kantad av utsatthet och sexuella övergrepp, men också om läkeprocessen och hur man som vuxen kan läka de sår man burit på en hel livstid. Debuten följdes upp av *Kära Hinseberg* år 2015, vilken handlar om Katta som nyss fyllt arton år och hamnar på Hinseberg för att sitta av sitt allra första fängelsestraff. Sista delen av trilogin *Du sjöng mig hem* släpptes år 2017. Samtliga gavs ut på Norstedts förlag och är självbiografiskt baserade.<sup>37</sup>



Recensionerna för debutromanen har störst fokus på handlingen. De tre recensenterna är positiva till Anderssons debut och språket anses vara bra, det beskrivs som musikaliskt och

---

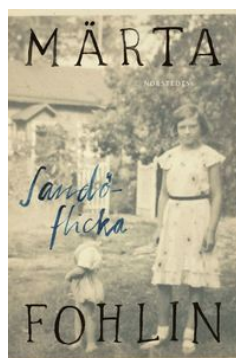
<sup>37</sup> ”Böcker”, <http://ulla-maria.se/b%c3%b6cker.html>, hämtat 2 april 2019.

tonsäkert.<sup>38</sup> Kunskapsvärdena är de som lyfts allra mest och framför allt kopplingen till verkligheten och Anderssons eget liv. Vissa emotionella värden tillskrivs verket, bland annat genom att skriva att boken ”är en sorglig historia”.<sup>39</sup>

I de tre recensionerna för andra boken är det också fokus på hur verklighetstrogen berättelsen är, bland annat genom att skriva att Andersson fortsätter ”berätta om sitt eget omskakande liv”.<sup>40</sup> Språket kommenteras vara bra även i detta verk, och det tunga tema som romanen tar upp blandat med Anderssons språkliga förmåga gör romanen läsvärd. De emotionella värdena syns inte i någon hög grad, men en av kritikerna skriver att det är ”berörande litteratur”.<sup>41</sup>

## Märta Fohlin

Märta Fohlin (född 1992) är bosatt i Visby tillsammans med sin sambo och sin son. Fohlin studerade juridik medan hon skrev sin debutroman och arbetar numera som jurist på Gotland. År 2014 debuterade hon med *Jag duger inte åt lycka* på Norstedts förlag. Det är en roman om skrivande, kärlek och rädslor och om att vara en ung kvinna som försöker hitta ett sätt att leva.<sup>42</sup> År 2016 utgavs hennes andra roman *Sandöflicka* på Norstedts förlag. Boken bygger på verkliga händelser under beredskapstiden i Fyrbyn på Gotska sandön. Året är 1939 och för flickan blir naturen ett sätt komma undan känslan av hot.<sup>43</sup>



<sup>38</sup> Inga-Lina Lindqvist, ”Romanen som är rena terapin”, *Aftonbladet*, 24 mars 2014.

<sup>39</sup> Annina Rabe, ”Ser in i mörkret”, *Expressen*, 24 mars 2014.

<sup>40</sup> Sebastian Lönnlöf, ”När fängelset var tryggheten”, *Svenska Dagbladet*, 23 mars 2015.

<sup>41</sup> Maria Küchen, ”Vem behöver ett anständigt liv?”, *Sydsvenskan*, 23 mars 2015.

<sup>42</sup> ”Jag duger inte åt lycka”, *Bokus*, <https://www.bokus.com/bok/9789113060101/jag-duger-inte-at-lycka/>, hämtat 29 april 2019.

<sup>43</sup> ”Sandöflicka”, *Bokus*, <https://www.bokus.com/bok/9789113074801/sandoflicka/>, hämtat 29 april 2019.

Majoriteten av recensionerna beträffande debutboken kommenterar Fohlins språkliga begåvning, exempelvis skrivs det att Fohlin har en ”genuin känsla för ordens valörer” och att det är ”otroligt begåvat”.<sup>44</sup> Romanen anses inneha ett djup och vara välskriven. Recensionerna är mestadels positiva och Fohlin jämförs med flera andra författare. De emotionella värdena lyser däremot med sin frånvaro.

I recensionerna för den andra boken betonas samma stil- och formvärden som i recensionerna av första verket. Språket kommenteras som ”poetiskt präglad” och Fohlin anses vara ”suverän när hon skriver”.<sup>45</sup> Språket verkar dock inte räcka då romanen inte tycks ge något större läsmotstånd eller erbjuda utrymme för något djupare tolkningsarbete av läsaren, vilket flera recensenter kommenterar: ”räcker inte hela vägen” och ”vi har rätt att vänta oss mer”.<sup>46</sup> Berättelsens historiska kontext kommenteras i samtliga tre recensioner men Fohlin anses använda naturen som metafor i allt för hög grad och detta tycker kritikerna inte om. I samma som recensionerna av första boken är de emotionella värdena frånvarande. Vad som är utmärkande för recensionerna av Fohlins båda verk är att hennes ålder betonas, exempelvis skrivs det att ”det är en bestämd och estetiskt egensinnig bok som den 22-åriga Märta Fohlin debuterar med”.<sup>47</sup>

## Tove Folkesson

Tove Folkesson (född 1981) är uppvuxen i Kalmar men är numera bosatt på Öland med sin fru. Hon har skrivit poesi, släppt en EP och har bland annat undervisat i svenska och skrivande. 2014 debuterade hon med romanen *Kalmars Jägarinnor* som nominerades till Borås Tidnings debutantpris, Katapultpriset och Sveriges Radios Romanpris.<sup>48</sup> Det är en roman om fem tjejer som försöker hitta sin identitet i utanförskapet och varandra.

År 2015 kom hennes andra bok *Sund* som är en uppföljare till debuten. Eva Zackrisson, en av jägarinnorna från Kalmar, ger sig ut i världen. Musik, teater, poesi, kollektiv, Kubaresor - inget får lämnas oprövat i jakten på ens sanna natur.<sup>49</sup> Den sista boken i Folkessons trilogi

---

<sup>44</sup> (genuin känsla för ordens valörer), Paulina Helgeson, ”Språkkänslan bär löfte om en bra andrabok”, *Svenska Dagbladet*, 2 september 2014. (Otroligt begåvat), Linda Skugge, ”Otroligt begåvad prosadikt som växer”, *Göteborgs-Posten*, 3 september 2014.

<sup>45</sup> (poetiskt präglad), Lyra Koll, ”Sentimentalt. Stark gestaltning räcker inte”, *Dagens Nyheter*, 31 augusti 2016. (suverän när hon skriver), Viktoria Jäderling, ”Så tuktas en flicka till kvinna”, *Aftonbladet*, 20 augusti 2016.

<sup>46</sup> (räcker inte hela vägen), Sebastian Lönnlöf, ”Vuxenblivandets smärta och rus”, *Svenska Dagbladet*, 10 september 2016. (vi har rätt att vänta oss mer), Koll, 31 augusti 2016.

<sup>47</sup> Maria Schottenius, ”Vibrerande debut. Med känslorna som existensens allt”, *Dagens Nyheter*, 1 september 2014.

<sup>48</sup> ”Tove Folkesson”, *Weyler*, <https://www.weylerforlag.se/forfattare/tove-folkesson/>, hämtat 29 april 2019.

<sup>49</sup> ”Sund”, *Bokus*, <https://www.bokus.com/bok/9789176811375/sund/>, hämtat 29 april 2019.

kom 2017, *Ölandssången*, vilken hon tilldelades 100 000 kronor ur Albert Bonniers stipendiefond för. Weyler förlag har givit ut samtliga av hennes böcker.



Alla recensioner av debutboken är positiva och samtliga fem kritiker menar att romanen är välskriven. Folkessons språkliga skicklighet framhävs och detta verkar vara en anledning till att romanen är så pass bra även om det saknas djup i handlingen och karaktärerna, exempelvis skriver en kritiker att ”det här är en roman som underordnas känslan och språket”.<sup>50</sup> Kunskapsvärdena är till största del kopplat till den verklighet Folkesson beskriver – livet i en småstad för tjejer mellan ungdomen och vuxenvärlden. I tre av fem recensioner knyter recensenten an till sin egen gymnasietid och menar att det är många läsare som kommer att kunna känna igen sig i tjejgänget, ett exempel är: ”Tove Folkesson prickar så snyggt in den tveeggade känslan hos alla oss som varit tonåringar i en småstad”.<sup>51</sup> De emotionella värdena lyfts och recensenterna identifierar sig med karaktärerna: ”även jag har varit där”.<sup>52</sup>

Recensionerna för andra verket är också positiva och samtliga lyfter Folkessons språk och kommenterar hur bra det är, exempelvis skrivs det att språket är ”genomarbetat, kreativt och präglad av lekfullhet och stilistisk elegans”.<sup>53</sup> Men på samma sätt som med debuten tycks romanen sakna ett djup. Stil- och formvärdena är de som lyfts mest och kunskapsvärdena kommenteras endast flyktigt. De emotionella värdena som var framträdande i recensionerna för debutverket är inte lika många och kritikerna nämner inte att de kan identifiera sig med karaktärerna eller att de levtt sig in i berättelsen.

---

<sup>50</sup> Sam Sundberg, ”Tonårskänslan prickas in snyggt”, *Svenska Dagbladet*, 29 januari 2014.

<sup>51</sup> Sundberg, 29 januari 2014.

<sup>52</sup> Maria Küchen, ”I en klass för sig”, *Sydsvenskan*, 23 januari 2014.

<sup>53</sup> Hanna Jedvik, ”Skiljer sig från mängden”, *Göteborgs-Posten*, 21 april 2015.

## Johan Heltne

Johan Heltne (född 1977) är uppvuxen i Uppsala men bor numera i Stockholm. Förutom författare är Heltne även musiker och har släppt fyra album. Han debuterade 2014 med *Det finns ingenting att vara rädd för* på Natur & Kultur som handlar om huvudkaraktären Jonatans uppväxt i Livets Ord, en kristen stiftelse bildad i Uppsala år 1983. Stiftelsen har flera olika verksamheter, inklusive undervisning i bibelskola samt mission, och den har kritiserats för extrema evangelisationsformer, enväldig styrning och inhuman syn på sjukdom och fattigdom.<sup>54</sup> Heltne växte själv upp i Livets Ord och delar denna erfarenhet med huvudkaraktären.<sup>55</sup> I april 2019 kom hans andra bok *Emil*, även den på Natur & Kultur. Boken handlar om att leva med skuld. Emil, vilket är namnet huvudkaraktären har bytt till, döms för våldtäkt men frias sedan. Frågan om han har gjort sig skyldig till våldtäkten besvaras inte.<sup>56</sup>



I de sex recensionerna av debutboken lyfts stil- och formvärdena; boken anses vara välskriven, ha djupare tolkningsmöjligheter, en fängslande intrig samt god gestaltning av karaktärer och miljöer. En majoritet av recensionerna sätter in romanen i en kontext samt kopplar handlingen till Heltnes egna erfarenheter, exempelvis: ”Johan Heltne beskriver den stängda och totalitära värld han själv var förtrogen med under uppväxten.”<sup>57</sup> Emotionella värden tillskrivs också verket och tre av fem recensenter förtydligar sin läsoplevelse med känslor, en kritiker skriver bland annat att hon blev darrig och att boken ”höll mig vaken en halv natt”.<sup>58</sup>

I recensionerna för andra boken lämnas stil- och formvärdena inte lika stort utrymme men romanen anses välskriven och inneha samma djupa tolkningsmöjligheter som debutboken.

---

<sup>54</sup> ”Livets Ord”, *Nationalencyklopedin*, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/livets-ord>, hämtat 10 maj 2019.

<sup>55</sup> ”Johan Heltne”, *Svensk Bokhandel*, <https://www.svb.se/debutanter/johan-heltne>, hämtat 10 maj 2019.

<sup>56</sup> ”Johan Heltne”, *Natur & Kultur*, <https://www.nok.se/forfattare/h/johan-heltne/>, hämtat 29 april 2019.

<sup>57</sup> Paulina Helgeson, ”Den svåra vägen ut ur sekten”, *Svenska Dagbladet*, 3 april 2014.

<sup>58</sup> Martina Montelius, ”Tvivlets ord – om uppväxten i en sekt”, *Expressen*, 4 april 2014.



Kunskapsvärdena i boken appliceras genom att recensenterna sätter in den i en aktuell kontext: ”Och det är här det blir riktigt intressant, särskilt mot bakgrund av den pågående, hårt upptrissade debatten om ansvar och skuld i sexualbrottsfrågor”.<sup>59</sup> De emotionella värdena syns även i recensionerna för detta verk och boken har upprört känslor hos kritikerna, till exempel anses det finnas ett driv i Heltnes prosa och ”ett slags oändlig sorg som samtidigt är förtrollande”.<sup>60</sup>

## Jack Hildén

Jack Hildén (född 1989) är bosatt i Stockholm och är son till författaren och krönikören Bengt Ohlsson. Hildén skriver regelbundet på *Aftonbladets* kultursidor och debuterade 2014 med boken *Vi, vi vaktmästare* på Norstedts. Debutboken handlar om en kille som börjar arbeta som vaktmästare efter gymnasiet för att tjäna ihop pengar inför en resa innan det är dags att börja studera igen. År 2017 utgavs hans andra bok *God och opåverkad*, även den på Norstedts, som handlar om Isak som lever med konstant smärta. Isak är i ett förhållande men går ständigt på Tinder-dejter och är otrogen. Det är en roman med kroppen i fokus, om att leva med smärta och om sex.<sup>61</sup>



Av Hildéns debutbok finns fyra recensioner och ingen av dessa uppfattas som särskilt positiva; Hildén anses sakna konstnärlig originalitet, verket anses sakna djup och två av recensenterna skriver att de inte förstår romanen. Språket kommenteras i tre recensioner där alla är överens om att Hildén kan skriva, men att det finns partier i romanen där språket svajar: ”Vissa av de prosapoetiska partierna fungerar bra, andra känns som något omotiverade experiment.”<sup>62</sup>

<sup>59</sup> Martina Montelius, ”Den vanliga människan gör någonting fasansfullt”, *Expressen*, 4 april 2019.

<sup>60</sup> Josefin Holmström, ”Emil. Våldtäktsdömd huvudperson ger krypande obehagskänslor”, *Svenska Dagbladet*, 29 mars 2019.

<sup>61</sup> ”Jack Hildén”, *Norstedts*, <http://www.norstedts.se/forfattare/119892-jack-hilden>, hämtat 29 april 2019.

<sup>62</sup> Isabelle Ståhl, ”För lite dödsångest i Hildéns debut”, *Aftonbladet*, 5 november 2014.

Kunskapsvärdena syns genom att verket sätts i relation till andra verk, att huvudkaraktärens arbetsplats kommenteras vara en arbetsplats som finns i verkligheten och att skildringen av ett klassamhälle fungerar. Två recensioner framhåller emotionella värden i form av personliga anekdoter som de kopplar till handlingen.

I de fem recensionerna för andra boken kommenteras Hildéns språk i alla utom en och även för detta verk anses språket ostadigt: ”Och där, på väg mot undergången, svajar språket till, ändrar karaktär och hittar inte sin form”.<sup>63</sup> Fyra recensioner är mer negativa än positiva och i likhet med debutverket anses romanen sakna djup. Det lyfts inte lika många kunskapsvärden i recensionerna för andra boken som för den första, men nästintill alla recensioner nämner att Hildén är son till en annan författare och krönikör. Det nämns också att huvudkaraktären är lik Hildén själv, ett exempel är: ”Hildén och även hans romanfigurer är kulturskribenter och författarsöner (Hildéns pappa är Bengt Ohlsson)”.<sup>64</sup>

## Negar Naseh

Negar Naseh (född 1984) bor och arbetar som läkare i Stockholm. År 2014 debuterade hon med romanen *Under all denna vinter* på Natur & Kultur, samtidigt som hon avslutade sitt sista år på läkarlinjen.<sup>65</sup> Boken är uppdelad i två delar, en romandel om förhållandet mellan en mor och dotter, spänningen mellan att söka bekräftelse och viljan att vara fri.<sup>66</sup> Den andra delen består av en arbetsdagbok där Naseh diskuterar sin skrivprocess. Romanen nominerades till Borås Tidnings debutantpris 2014. År 2016 kom hennes andra roman *De fördrivna* ut på Natur & Kultur. Den handlar om ett svenskt par som är bosatta på Sicilien, men samtidigt som deras drömtillvaro i solen pågår drunknar flyktingar i Medelhavet på sin färd mot Europa.<sup>67</sup>

---

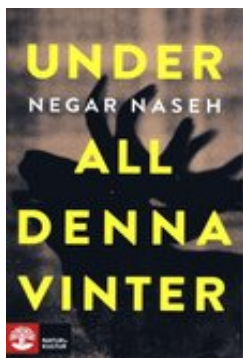
<sup>63</sup> Clara Block Hane, ”Mer kroppsinformation än vad man står ut med”, *Svenska Dagbladet*, 2 september 2017.

<sup>64</sup> Bella Stenberg, ”Mer komma bort än komma till”, *Göteborgs-Posten*, 7 september 2017.

<sup>65</sup> ”Negar Naseh”, *Natur & kultur*, (I presentationen står det år 2013, men boken släpptes 11 januari 2014), <https://www.nok.se/forfattare/n/negar-naseh/>, hämtat 29 april 2019.

<sup>66</sup> ”Under all denna vinter”, *Bokus*, <https://www.bokus.com/bok/9789187725081/under-all-denna-vinter/>, hämtat 29 april 2019.

<sup>67</sup> ”De fördrivna”, *Bokus*, <https://www.bokus.com/bok/9789127150980/de-fordrivna/>, hämtat 29 april 2019.



I recensionerna för debutromanen lämnas inte stil- och formvärdena speciellt stort utrymme. Boken anses vara välskriven av alla fyra recensenter men temat mellan mor och dotter samt den tillhörande arbetsdagboken är det som kommenteras mest. Nasehs verk sätts i relation till och jämförs med andra verk med liknande teman, till exempel Strindbergs *Pelikanen* samt verk av Lars Norén och Ingmar Bergman.<sup>68</sup> En av recensenterna förtydligar sin läsoplevelse med känslor men i övrigt syns inga emotionella värden.

Andra boken anses, precis som debuten, vara välskriven och språket är till kritikernas gillande: ”Språket är fläckfritt, precist och svalt.”<sup>69</sup> Kritikerna verkar dock tycka att boken saknar ett större läsmotstånd och djupare tolkningsmöjligheter. Verket sätts in i en samtida kontext men kritikerna är oense om miljön och intrigen verkligen passar ihop. De emotionella värdena syns mer i recensionerna för andra boken med kommentarer som: ”Själv känner jag mig mer träffad än vad jag vill erkänna”.<sup>70</sup>

## Analys

### Stil- och formvärden

Stil- och formvärden knyts gärna till aspekter som formfulländning, läsmotstånd och konstnärlig originalitet.<sup>71</sup> I majoriteten av recensionerna anmärker kritikerna huruvida verket är välskrivet eller ej. I de flesta fallen görs det i positiv bemärkelse, vilket recensionerna av Heltnes debutroman visar. Enligt de sex recensionerna är Heltnes debut en mycket välskriven bok. Den fängslande intrigen och gestaltningen av karaktärerna och miljöerna håller kvar läsaren till slutet. Romanen anses också ha ett ytligt kontra ett djupt lager, vilket ger Heltnes debutroman djupare tolkningsmöjligheter som också bedöms vara ett utmärkande stil- och

---

<sup>68</sup> Ulrika Milles, ”Modersuppgörelse. Lovande ansats fastnar i den goda smaken”, *Dagens Nyheter*, 23 januari 2014.

<sup>69</sup> Jack Hildén, ”Förstoringsglas på den medvetna medelklassen”, *Aftonbladet*, 7 april 2016.

<sup>70</sup> Ulrika Knutson, ”En roman som inte lämnar mig ifred”, *Göteborgs-Posten*, 10 juni 2016.

<sup>71</sup> Forslid, 2015, s. 75.

formvärde. Gällande Folkessons debutroman nämns det i samtliga sex recensioner även där hur välskrivna boken är. I tre av dessa nämns också hur skickligt Folkesson bemästrar språket. Det benämns som ”poetisk precision”, ”ett deliriskt gnistrande språk” och att Folkessons ”trumfkort är språket”.<sup>72</sup> I recensionerna kring Folkessons andra verk jämförs språket med det i den första: ”[p]recis som i Kalmars jägarinnor är språket i Sund genomarbetat”<sup>73</sup> och ”energin och bildspråksfantasin i hennes båda romaner har en verkshöjd som välver sig som en Ölandshimmel”.<sup>74</sup> I en intervju i tidningen *Skriva* betonar Erik Titusson, förlagschef på Lilla Piratförlaget, hur viktigt språket är för en bok. Titusson menar att han inte begriper ”hur förläggare kan gå igång på agents pitchar på bokmässor och fatta beslut utifrån synopsis. En spännande handling betyder ingenting om språket inte håller, men har författaren ett fantastiskt språk kan hen i princip skriva om vad som helst”.<sup>75</sup> Språket i Folkessons båda romaner kommenteras i stor omfattning och anses vara en betydande faktor till att recensenterna hyllar hennes verk.

I recensionerna för Fohlins debutbok *Jag duger inte åt lycka* är majoriteten av kritikerna ense om att Fohlin är oerhört språkligt begåvad. Fohlins språkliga begåvning påvisas genom att hon jämförs med Marguerite Duras, Edith Södergran och Nina Bouraoui,<sup>76</sup> vilka alla kan sägas vara betydelsefulla för litteraturen. Paulina Helgeson ställer sig dock tveksam till frågan om Fohlin använt sin fulla språkliga potential i debutboken. Helgeson hyllar Fohlins känsla för orden men tycker ändå att de hisnande språkliga ögonblicken lyser med sin frånvaro.<sup>77</sup> Titeln på Helgesons recension berättar dock något annat: ”Språkkänslan bär löfte om en bra andrabok”.<sup>78</sup> Svedjedal påpekar i ”Kritiska tankar. Om litteraturkritiken” att recensioner ofta skrivs under stark tidspress och att texternas omfång bestäms av redaktionen på tidningen. Svedjedal nämner också att rubriker kan sättas redaktionellt snarare än av skribenten.<sup>79</sup> Att titeln på recensionen av Helgeson är olik innehållet och att den pekar på något annat än brödtexten kan därmed bero på att titeln inte är satt av Helgeson själv. Dock ger detta, för läsaren av recensionen, ett tvetydigt intryck. Språket nämns också i recensionerna av Fohlins

---

<sup>72</sup> (poetisk precision), Sundberg, 29 januari 2014, (ett deliriskt gnistrande språk), Küchen, 23 januari 2014, (trumfkort är språket), Maria Schottenius, ”Brudarna går loss i vild debut”, *Dagens Nyheter*, 1 februari 2014.

<sup>73</sup> Jedvik, 21 april 2015.

<sup>74</sup> Nils Schwartz, ”Flickflum på hög nivå”, *Expressen*, 20 april 2015.

<sup>75</sup> Per Adolfsson, ”Vad är bra språk?”, *Skriva*, nr 2, 2 februari 2016.

<sup>76</sup> (Marguerite Duras), Viktoria Jäderling, ”Förbluffande klarsynt”, *Aftonbladet*, 30 augusti 2014, (Edith Södergran), Schottenius, 1 september 2014, (Nina Bouraoui), Filip Yifter-Svensson, ”Skrämd kärlek”, *Sydsvenskan*, 2 september 2014.

<sup>77</sup> Paulina Helgeson, ”Språkkänslan bär löfte om en bra andrabok”, *Svenska Dagbladet*, 2 september 2014.

<sup>78</sup> Helgeson, 2 september 2014.

<sup>79</sup> Svedjedal, 2009, s. 159.

andra roman men inte i lika stor omfattning och i endast en jämförs hon med en annan författare, då också i en positiv bemärkelse.

Att jämföra en författare och/eller ett verk med ett annat kan ha flera olika betydelser förklarar Jimmy Vulovic i *Kulturjournalistikens grunder*. Vulovic anser att det finns många fördelar med att kontextualisera ett verk och att det är först då som det går att se om författaren gör något berättartekniskt nytt eller ingår i en berättarteknisk tradition.<sup>80</sup> Ulrika Milles i *Dagens Nyheter* skriver i sin recension av Nasehs debutverk att romanen blir för tam och att det kanske beror på ”det ljumma språket, som vill vara höglitterärt nonchalant som Marguerite Duras”.<sup>81</sup> Här sätts Nasehs språkliga förmåga i relation till en författare som är känd för sin stil och sitt språk. Milles placerar Naseh i en berättarteknisk tradition, om än på ett negativt vis.

Lina Samuelsson skriver i *Kritikens ordning* att för att en bok inte ska bli en ”dussinbok” tillsammans med romaner med liknande teman eller miljöer måste något nytt tillföras.<sup>82</sup> En konstnärlig originalitet kan därför sägas eftersträvas. I Linda Skugges recension av Hildéns debutroman skriver Skugge att hon inte riktigt förstår romanens syfte. Skugge fortsätter skriva att om det är tänkt att boken ska handla om döden på ett kontor läser hon mycket hellre *Kontorsninja* av Lars Berge.<sup>83</sup> Detta visar på att Skugge tycker att Hildén saknar konstnärlig originalitet och att verket försvinner bland andra böcker som redan utforskat samma teman i samma miljöer. I recensionerna kring Hildéns andra verk är detta något som är återkommande. Jens Liljestränd funderar på vad Hildén egentligen tillför i en genre som redan är grundligt utforskad av författare som Hjalmar Söderberg och Ulf Lundell.<sup>84</sup>

## Kunskapsvärden

Kunskapsvärden handlar om den kunskap som ett verk kan ge, om verket kan säga något om samhället eller världen vi lever i.<sup>85</sup> Tomas Forser, professor i litteraturvetenskap, menar att det är ett allt vanligare drag att tolka verk i en samhällsrelaterad kontext. I *Kritik av kritiken* skriver Forser att litteraturkritiken alltmer betonar kontexter av olika slag hellre än att vara verkorienterad. Enligt Forser granskas inte heller längre ett skönlitterärt verk först och främst med utgångspunkt i det egna estetiska värdet.<sup>86</sup> Vad som går att utläsa av denna undersökning är att recensenterna

---

<sup>80</sup> Loman, Sjöberg & Vulovic, 2007, s. 84.

<sup>81</sup> Milles, 23 januari 2014.

<sup>82</sup> Samuelsson, 2013, s. 139.

<sup>83</sup> Linda Skugge, ”Oklart om att vara osynlig på jobbet”, *Göteborgs-Posten*, 26 oktober 2014

<sup>84</sup> Jens Liljestränd, ”Orgasmen – det sista gratisnöjet i Stockholm”, *Aftonbladet*, 27 augusti 2017.

<sup>85</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 75.

<sup>86</sup> Tomas Forser, *Kritik av kritiken*, Gråbo: Anthropos, 2002, s. 85.

ofta lyfter verkligheten och den samhällliga kontexten kring verken. Ett exempel är recensionerna av Heltnes första verk *Det finns ingenting att vara rädd för*. Boken handlar om en tonåring som växer upp i Livets Ord – något författaren själv upplevt. En majoritet av de sex recensionerna av verket tar upp det faktum att Heltne delar denna erfarenhet. De tar också upp den aktuella kontexten att romanen släpps i samband med att Ulf Ekman, grundaren av Livets Ord, lämnar samfundet. Paulina Helgeson i *Svenska Dagbladet* skriver att "[e]n roman som knyter an till aktuella händelser är något att stilla bedja om, både för författare och förlag".<sup>87</sup> Bredvid recensionen i *Svenska Dagbladet* finns ett urklipp ur en tidigare intervju Heltne har gjort i *Upsala Nya Tidning*. I denna intervju kritiserar Heltne Ulf Ekmans avhopp från samfundet.<sup>88</sup> I *Expressen* finns en bild på Ulf Ekman mitt i recensionen med bildtexten: "Ulf Ekman skapade och ledde under många ord [sic] Livets ord. Nyligen konverterade han till katolicismen".<sup>89</sup> Vidare lyfts den samhällliga kontexten på liknande sätt i recensionerna av Heltnes andra verk *Emil*. Boken utkom i efterdyningarna av #metoo och handlar om en våldtäkt. Av de fem recensionerna tar alla utom Hildéns recension i *Aftonbladet* upp sambandet mellan Heltnes roman och #metoo-diskussionerna. Steiner förklarar begreppet värderrelativism, vilket innebär att ett verk tillskrivs värden av den som värderar samt i sammanhanget verket befinner sig i.<sup>90</sup> Både recensionerna för Heltnes första och andra verk värderas till stor del med hjälp av kontexten och kan därför anses använda ett mer värderrelativistiskt tillvägagångssätt.

Vulovic förklarar att en av recensentens uppgifter är att överväga varför ett verk har författats. Ett sätt att närma sig denna fråga är att sätta in verket i ett historiskt, socialt och politiskt sammanhang.<sup>91</sup> Även i recensionerna för Nasehs andra roman *De fördrivna* kommenteras kontexten i samtliga recensioner. Romanen utspelar sig på en plats där människor flyr för sina liv och flyktingkrisen vid Medelhavet uppmärksammades extra mycket vid tiden då romanen släpptes. Exempelvis skriver Hildén i *Aftonbladet* att Naseh på ett modigt och uppriktigt sätt för in "ett aktuellt ämne som annars lätt skulle bli koketterande".<sup>92</sup> Malin Ullgren menar att det upprättas en förbindelse mellan medelklassen från norr och migranterna på Medelhavet, men att romanen inte drar några "påträngande symboliska slutsatser av det faktum att några badar i Medelhavet, medan andra drunknar i det".<sup>93</sup> *De fördrivna* handlar inte bara om

---

<sup>87</sup> Helgeson, 3 april 2014.

<sup>88</sup> Helgeson, 3 april 2014.

<sup>89</sup> Montelius, 4 april 2014.

<sup>90</sup> Steiner, 2015, s. 209.

<sup>91</sup> Loman, Sjöberg & Vulovic, 2007, s. 83.

<sup>92</sup> Hildén, 7 april 2016.

<sup>93</sup> Malin Ullgren, "Ångestladdad kammarspel vid Medelhavet", *Svenska Dagbladet*, 7 april 2016.

flyktingkrisen utan också om medelklassen. Skildringar av klassamhälle är en del av kunskapsvärdena då det beskriver hur samhället ser ut. Alla kritiker är dock inte överens om att kombinationen med flyktingkrisen och medelklassen är lyckad i Nasehs roman. Ulrika Knutson i *Göteborgs-Posten* skriver att Naseh ”borrar djupt i våra svenska attityder och försvar”.<sup>94</sup> Ulf Olsson i *Expressen* menar dock att Naseh inte sätter problemet under debatt och att verket är alldeles för motståndslöst som samhällskritik.<sup>95</sup> Olssons kommentar kan betyda att romanen inte tycks ge tillräckligt mycket kunskap om världen och för honom tillskrivs den därför inte speciellt mycket kunskapsvärden. Ett annat exempel där klassamhället nämns är bland annat i Jonas Thentes recension av Hildéns debutbok *Vi, vi vaktmästare*, vilken beskrivs som en skildring av arbetarklassen. Thente skriver i *Dagens Nyheter* att Hildén rör sig utanför sfären av den riktiga arbetarklassen, att han ”är en turist på genomresa i en värld som aldrig kommer att vara hans”.<sup>96</sup> Ändå tycker Thente att Hildén lyckas skildra arbetarklassen på ett ärligt sätt, just för att Hildén inte försöker passa in någonstans där han inte hör hemma.<sup>97</sup>

Ett historiskt sammanhang syns i recensionerna för två av verken i undersökningen. Ett av dem är Fohlins *Sandöflicka* som utspelar sig år 1939. Samtliga tre recensioner av denna roman är ense om att valet av årtal ger en komplexitet i berättelsen, men att det fungerar som en kuliss det inte läggs särskilt mycket fokus vid. Att välja årtalet då första världskriget bröt ut kan därför dra ner helhetsperspektivet av boken. Lyra Koll skriver att avståndet i tid mest fungerar ”som en ursäkt för att ge platsen en prägel av något orört och genuint”.<sup>98</sup> Det andra verket är Folkessons debut *Kalmars jägarinnor*. Therese Eriksson skriver i *Expressen* att litteraturen kanske är ”den enda tidsmaskin vi någonsin får” och hon pekar på de tidsmarkörer Folkesson lyckas med: spaghettilinnen, Juicy Tube-läppglans och boken *Fittstim*.<sup>99</sup> Fler recensioner tar upp tidsmarkörerna i Folkessons roman som ger en bild av det sena 90-talet, en bild som således tycks vara viktig för att kunna placera romanen i rätt historisk kontext. Sam Sundberg skriver i *Svenska Dagbladet* att det ligger en nostalgisk dimma över romanen.<sup>100</sup> I *Alla är vi kritiker* skriver Thomas Anderberg att konstnärens förmåga att fånga tidsandan ofta har en positiv ton.<sup>101</sup> I Folkessons fall beskrivs tidsandan som något positivt, medan det i recensionerna av Fohlins verk betonas negativt.

---

<sup>94</sup> Knutson, 10 juni 2016.

<sup>95</sup> Ulf Olsson, ”Vita lögnen i värmen”, *Expressen*, 7 april 2016.

<sup>96</sup> Jonas Thente, ”Ärlig debutant på genomresa i arbetarnas land”, *Dagens Nyheter*, 22 oktober 2014.

<sup>97</sup> Thente, 22 oktober 2014.

<sup>98</sup> Koll, 31 augusti 2016.

<sup>99</sup> Therese Eriksson, ”Trovärdig tidskapsel”, *Expressen*, 23 januari 2014.

<sup>100</sup> Sundberg, 29 januari 2014.

<sup>101</sup> Thomas Anderberg, *Alla är vi kritiker*, Stockholm: Atlas, 2009, s. 211.

Ett annat sätt att kontextualisera ett verk är att sätta in i det i ett sammanhang med andra verk. Vulovic skriver att de texter som ett verk sätts i relation till kan utgöra en måttstock för det recenserade verket och att frågeställningen om ett verk är bättre eller sämre än tidigare verk ofta aktualiseras i arbetet med att skriva recensioner.<sup>102</sup> Viktoria Jäderling kontextualiserar *Sandöflicka* genom att sätta den i relation till tidigare texter. Hon har valt att koppla romanen till inte mindre än sex olika verk, skrivna från 1980-talet till 2010-talet.<sup>103</sup> Herrnstein Smith menar att de som gör mest välgrundade uttalande och omdömen vanligtvis anses vara dem som har lämpliga kvalifikationer och en bred litterär erfarenhet. Därför kan hänvisningar till andra verk och/eller författare göras i avseende att påvisa recensentens kunskap och visa att hen innehar dessa lämpliga kvalifikationer för att göra uttalanden i recensioner.<sup>104</sup> Varför Jäderling väljer att sätta *Sandöflicka* i relation till sex olika verk i samma recension verkar mer skrytsamt än nödvändigt. Här sätter Jäderling sig själv i centrum och tycks vilja påvisa att hon är litterärt kunnig. Flera recensioner i undersökningen sätter den recenserade romanen i relation till tidigare verk och/eller författare. Exempelvis syns detta i de fyra recensioner om Nasehs debutbok där två recensenter kopplar den till Ingmar Bergmans *Höstsonaten* och två kopplar till verk av Lars Norén. Det är dock inte bara andra författare som recensenterna väljer att sätta verket i relation till, utan även filmer och låtar. Till exempel dras en liknelse mellan Heltnes *Emil* och Hitchcock,<sup>105</sup> samt mellan *Emil*, filmen *Lost in translation* och en låt av Bruce Springsteen.<sup>106</sup>

Författarna av *Höstens böcker* betonar att ett viktigt värdekriterium för litteratur historiskt sett har varit hur väl verket speglar och/eller representerar verkligheten.<sup>107</sup> Idag verkar det som att representation av verkligheten fortfarande är ett viktigt kriterium. Christian Lenemark menar att en verklighetshunger har präglat litteraturen och konsten sedan 1990-talets mitt.<sup>108</sup> Denna verklighetshunger kan resultera i att författarens förmåga att spegla verkligheten ställs i fokus, speciellt när läsaren redan innan får en uppfattning om att romanen ska vara verklighetsbaserad. Författarna av *Höstens böcker* skriver även att det i dagens samtidskultur finns ett sug efter autenticitet, och en strävan efter att veta vilken sanning det ligger i det skrivna.<sup>109</sup> Ulla-Maria

---

<sup>102</sup> Loman, Sjöberg & Vulovic, 2007, s. 84.

<sup>103</sup> Jäderling, 20 augusti 2016.

<sup>104</sup> Herrnstein Smith, 2009, s.31f.

<sup>105</sup> Holmström, 29 mars 2019.

<sup>106</sup> Jack Hildén, "Skuldtyngd på livstid", *Aftonbladet*, 28 mars 2019.

<sup>107</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 75.

<sup>108</sup> Christian Lenemark, *Sanna lögner*, Möklinta: Gidlunds förlag, 2009, s. 85.

<sup>109</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 197.



Andersson skriver själv att hennes romaner är självbiografiskt baserade.<sup>110</sup> Detta behöver inte betyda att allting i romanen är självupplevt, utan det kan också ha blandats med fiktion. I recensionerna beträffande Anderssons första verk *Du skulle sagt som det var* fokuserar kritikerna på Anderssons yrke som terapeut för att ge trovärdighet till de teman som boken behandlar. Maria Domellöf-Wik skriver ”ordval och stilgrepp skvallrar om att författaren sedan tjugo år tillbaka är verksam som terapeut”.<sup>111</sup> I recensionerna av Anderssons andra roman *Kära Hinseberg*, läggs störst fokus i stället på det självbiografiska. Vissa recensenter skriver rak ut att det är ”självbiografiskt”, och andra kopplar på något sätt ihop huvudkaraktärens liv med Anderssons, exempelvis Maria Küchen i *Sydsvenskan*: ”Kattas historia liknar författaren Ulla-Maria Anderssons egen”.<sup>112</sup> Kritikerna fokuserar tydligt på Anderssons förmåga att återge verkligheten och hennes roman värderas också därefter. Recensionerna uppmärksammar även fängelsemiljön och beskriver hur Andersson porträtterat denna. Inga-Lina Lindqvist inleder recensionen med att beskriva hur hon kollat på Kriminalvårdens hemsida för att se vad man som besökare får ta med sig till Hinseberg, som om hon vill få det bekräftat att den miljö Andersson beskriver speglar verkligheten. Bekräftelsen på att det är det beskriver Lindqvist i några av de sista raderna: ”[i]llusoriskt verklighetstrogen återgivning av ett liv”.<sup>113</sup> I två av recensionerna av *Vi, vi vaktmästare*, som är en fiktiv berättelse, återfinns en koppling till verkligheten. Den fiktiva arbetsplatsen ”Nordens affärer” är enligt Thente och Skugge i själva verket Svenskt Näringslivs lokaler på Östermalm i Stockholm.

En ytterligare aspekt av kunskapsvärden är det etiska och existentiella, hur texten ger insikt i moraliska dilemman.<sup>114</sup> I recensionerna för Heltnes andra bok diskuteras den moraliska aspekten kring Emils dom. Har han begått våldtäkten eller inte? Det ges inga definitiva svar i boken och varje recensent får skapa sin egen uppfattning. De flesta verkar dock tro att Emil har gjort det samtidigt som de anser det skickligt av Heltne att ha ett så försiktigt angreppssätt kring frågan. Som Josefin Holmström skriver serverar Heltne inga moralkakor och läsaren får själv avgöra hur mycket avsky eller medkänsla som huvudkaraktären förtjänar. Holmström skriver också att *Emil* är ”en krypande roman” och att ”den genomsyras av obehag”.<sup>115</sup>

---

<sup>110</sup> ”En stark livsberättelse och personlig utveckling”, <http://ulla-maria.se/>, hämtat 6 april 2019.

<sup>111</sup> Maria Domellöf-Wik, ”Självhjälper efter en svår uppväxt”, *Göteborgs-Posten*, 26 mars 2014.

<sup>112</sup> Küchen, 23 mars 2015.

<sup>113</sup> Inga-Lina Lindqvist, ”En fängslade idyll” *Aftonbladet*, 24 mars 2015.

<sup>114</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 76.

<sup>115</sup> Holmström, 29 mars 2019.

## Emotionella värden

Emotionella värden används för att definiera de känslor som uppstår vid läsning och hur texten förmedlar dessa.<sup>116</sup> Känslorna kan både vara negativa eller positiva och i recensionerna från denna undersökning hittas exempel på båda. Samuelsson förklarar att en kritikers känslouttryck kan användas som förstärkande argument till om verket är bra eller inte. Även om verket ger en obehaglig känsla framstår den påverkan som verket haft på läsaren som något positivt.<sup>117</sup> I tre av sex recensioner av Heltnes första roman har emotionella värden tillskrivits verket. Till stor del uttrycks obehagskänslor som recensenterna har upplevt medan de läst boken. Maria Schottenius i *Dagens Nyheter* beskriver att man som läsare pinas av bristen på lyhördhet hos huvudkaraktärens psykolog.<sup>118</sup> Montelius skriver att hon känt sig darrig när hon läst romanen och att den höll henne vaken en halv natt.<sup>119</sup> Att på detta sätt förtydliga känslor som uppstått i samband med läsningen visar att verket har haft en stark påverkan. Det visar också att det går att känna sympati och empati med huvudkaraktären och att det är lätt att leva sig in i huvudkaraktärens känslor. Montelius beskriver vad läsaren har att förvänta sig genom att återge upplevelsen i stället för handlingen av verket. I recensionerna för Heltnes andra roman är det också obehagskänslor som väckts. Josefin Holmström i *Svenska Dagbladet* skriver att hon inte vet vad hon ska känna: ”är jag äcklad, väcks min medkänsla?”<sup>120</sup>

Litteraturen bedöms ofta efter sin förmåga att beröra och väcka känslor och för en kritiker är det viktigt att kunna leva sig in i läsningen. Att identifiera sig med karaktärerna sker lättast om de liknar dem själva eller om deras upplevelser kan relateras med liknande erfarenheter.<sup>121</sup> Ingeborg Löfgren, forskare i litteraturvetenskap, diskuterar föreställningen om att litteraturen gör oss till bättre människor i en artikel i *Svenska Dagbladet*. Löfgren förklarar att man genom litteraturen får en möjlighet att leva sig in i hur andra personer tänker och känner och att man därmed kan vara empatiskt deltagande. Men Löfgren betonar också att empatin kräver igenkännande och identifikation. Om det litterära verket är alldeles för olikt den som läser finns det en risk att läsaren inte blir berörd.<sup>122</sup> I recensionerna för Hildéns andra roman nämner kritikerna varken att de berörs eller att några känslor väcks. Detta kan bero på att de inte kan identifiera sig tillräckligt med karaktärerna eller händelserna. Huvudkaraktären är en otrogen

---

<sup>116</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 76.

<sup>117</sup> Samuelsson, 2013, s. 135f.

<sup>118</sup> Maria Schottenius, ”Oerhört starkt om förbjuden sexualitet”, *Dagens Nyheter*, 5 april 2014.

<sup>119</sup> Montelius, 4 april 2014.

<sup>120</sup> Holmström, 29 mars 2019.

<sup>121</sup> Samuelsson, 2013, s. 137f.

<sup>122</sup> Ingeborg Löfgren, ”Litteraturen lika farlig som livet självt”, *Svenska Dagbladet*, 19 januari 2009.

ungdomskille med en kronisk sjukdom i Stockholms innerstad – någon som kritikerna till synes har svårt att relatera till. Clara Block Hane påpekar i sin recension av Hildéns andra bok att känslor spelar en viktig roll i litteraturen, hon menar att ”[k]onsten består i att berätta hur det känns, att med sanningen beröra på djupet”.<sup>123</sup> Men Block Hane menar att Hildén inte lyckas med detta. I recensionerna för Hildéns debutbok finns fler emotionella värden, exempelvis inleder Thente sin recension med en personlig anekdot och Isabelle Ståhl minns tillbaka på en tid i sitt liv för att visa att hon har en förförståelse för det Hildén skriver om. Här tycks karaktärerna och handlingen ge upphov till mer igenkännande. I recensionerna för Fohlins första och andra bok syns inte särskilt många emotionella värden och inget som indikerar på att kritikerna levit sig in i boken eller fått några större känslöintryck. Alla kritiker är av samma åsikt när det gäller Fohlins andra verk, där hon använder sig av övertydliga naturskildringar och detta kan höra ihop med avsaknaden av emotionella värden. Naturskildringarna kan ta över så pass mycket att karaktärerna och handlingen hamnar i skymundan och därmed inte lämnar utrymme för identifikation eller inlevelse. Gällande Anderssons två självbiografiska böcker nämns vissa emotionella värden, första boken benämns som sorglig och spännande och i en recension av det andra verket skriver Küchen att hon berörs. Att huvudkaraktären Katta väntar barn gör henne ”både orolig och glad”.<sup>124</sup> Küchen menar också att hon inte känner så mycket för författaren och Anderssons eget liv, även om romanen är självbiografisk. Texten berör i stället med sina livfulla penseldrag och inte på grund av författarens eget levnadsöde.<sup>125</sup>

Rita Felski skriver att det är en vanlig företeelse att känna igen sig i en bok eller att dra kopplingar till sitt eget liv samt att det ofta fungerar som ett starkt skäl till fortsatt läsning.<sup>126</sup> Hildén inleder sin recension av Nasehs andra roman *De fördrivna* med en anekdot. Hans vän, liksom huvudkaraktärerna, är nybliven förälder och Hildén beskriver vännens nya liv i en övergång in i handlingen av romanen.<sup>127</sup> Likaså dras det i recensionen skriven av Ullgren en parallell mellan recensentens liv och karaktärerna i boken, där hon ”likt romanens par [...] också varit på ett augustibränt Sicilien”.<sup>128</sup> Ullgren menar också att romanen är laddad och spännande på ett sätt som hon inte hade väntat sig.<sup>129</sup> Även Knutson uttrycker känslor som uppstod under läsningen av *De fördrivna*, hon skriver att hon känner sig mer träffad än hon vill

---

<sup>123</sup> Block Hane, 2 september 2017.

<sup>124</sup> Küchen, 23 mars 2015.

<sup>125</sup> Küchen, 23 mars 2015.

<sup>126</sup> Rita Felski, “Recognition”, *Uses of Literature*, Malden & Oxford: Blackwell Publishing, 2008.

<sup>127</sup> Hildén, 7 april 2016.

<sup>128</sup> Ullgren, 7 april 2016.

<sup>129</sup> Ullgren, 7 april 2016.

erkänna.<sup>130</sup> Angående emotionella värden i recensionerna för Nasehs första verk sticker recensionen skriven av Anneli Jordahl ut. Ett stort stycke tillägnas Jordahls känslor för den tillhörande arbetsdagboken. Hon känner sig snopen av den, men blir ändå förförd och dödligt nyfiken på Nasehs nästkommande bok.<sup>131</sup> Den roman som kritikerna verkar ha kunnat leva sig in i mest är Folkessons debutbok. I hälften av recensionerna för denna identifierar kritikern sig med karaktärerna och/eller handlingen i boken. I två recensioner nämner de kopplingen till sitt eget liv i jag-form: ”även jag har varit där” och ”ett tjejjgäng som går i gymnasiet vid exakt samma tid som jag”.<sup>132</sup> I en tredje inkluderas alla: ”vi har alla varit jägarinnor”.<sup>133</sup> Att dra kopplingar till sitt eget liv är ett till synes frekvent inslag i recensionerna. För några år sedan gjordes de första neurolitterära studierna. Dessa påvisar att litteraturen har en förmåga att framkalla ett ”läsrus” när verket berör på djupet och att det ökar vår förmåga att sätta oss in i andra människors tillvaro. Paul B Armstrong, professor i engelska vid Brown University, menar att ”[n]är vi läser så tänker vi någon annans tankar, men vi tänker tankarna som om de vore våra egna”. Armstrong förklarar att det är en paradoxal upplevelse men att det ”påminner om hur våra verkliga liv ser ut”.<sup>134</sup> Detta gör att läsare bidrar med egna reflektioner och minnesbilder under läsningens gång, vilket kritikerna i ovannämnda recensioner tydligt gjort.

## Författaren i centrum

Att debutera innebär att ens debutverk värderas från noll. Det finns inga tidigare verk att utgå ifrån och författaren är oftast okänd. Man träder helt enkelt in i det litterära fältet med ett tomt blad.<sup>135</sup> Att det rör sig om en debutant nämns i majoriteten av alla recensioner gällande författarnas första verk. Vanligast är att det nämns i början av recensionen, som till exempel i rubriken eller ingressen. Enda undantaget är Skugges recension av Hildéns debutroman i *Göteborgs-Posten*.<sup>136</sup> Att Skugge inte nämner att Hildén debuterar kan ha att göra med kännedomen av hans namn sedan tidigare. Författarna av *Höstens böcker* skriver att de flesta debutanter idag redan har blivit publicerade i någon form innan de ger ut en bok på ett förlag.<sup>137</sup> Hildén recenserar själv böcker på *Aftonbladets* kultursidor och var verksam under 2014, samma

---

<sup>130</sup> Knutson, 10 juni 2016.

<sup>131</sup> Anneli Jordahl, ”Dotterns strid med dämoner”, *Aftonbladet*, 1 februari 2014.

<sup>132</sup> (även jag har varit där), Küchen, 23 januari 2014. (ett tjejjgäng som går i gymnasiet vid exakt samma tid som jag), Eriksson, 23 januari 2014.

<sup>133</sup> Sundberg, 29 januari 2014.

<sup>134</sup> Andreas Nordström, ”Därför blir du hög på litteratur”, *Dagens Nyheter*, 23 september 2016.

<sup>135</sup> Forslid m.fl., 2015, s.140.

<sup>136</sup> Skugge, 26 oktober 2014.

<sup>137</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 146.

år som han debuterade. Att Skugge har kännedom av Hildén sedan tidigare kan också innebära att hon inte värderar hans verk från noll, utan fortsätter att värdera hans skrivande som hon redan är bekant med.

Recensionerna kring ett debutverk kan vara första gången författaren synliggörs i media och är således det första steget ut i offentligheten. Torbjörn Forslid och Anders Ohlsson diskuterar i *Författaren som kändis* författarens alltmer framträdande roll. Forslid och Ohlsson menar att det samtida intresset för författaren kommer från en längtan efter det som är autentiskt och en strävan att ”nå bakom medievärldens teaterkuliss”.<sup>138</sup> Med grund i detta kan därför författarens persona vara väsentlig i recensionerna för att läsaren ska få en bild av både författaren och hans verk. Samuelsson påpekar i *Kritikens ordning* att både kritikern och författaren till verket som recenseras tar större plats i recensionerna idag samt att författaren som person och dess varumärke är en allt mer betydelsefull aspekt för hur ett verk tolkas.<sup>139</sup>

I de recensioner som har undersökts presenteras författaren oftast bara med sitt namn. Sex recensioner av debutverken och åtta recensioner av andra verken innehåller dock mer information om författaren. Där förekommer även information om författarens ålder och/eller yrke/utbildning. Sara Kärrholm diskuterar i ”Mediernas betydelse för skapandet av två ’deckardrottningars’ varumärken” identifikation mellan läsaren och författaren. Omnämmandet av författarens yrkesliv kan göra det lättare för läsaren att identifiera sig med författaren. Kärrholm menar också att personliga uppgifter kan ge autenticitet till huvudkaraktären i berättelsen och stärka trovärdigheten i boken.<sup>140</sup> I recensionerna för Anderssons första verk är yrket en vanlig sak att nämna. Recensionerna i *Aftonbladet* och *Göteborgs-Posten* nämner att Andersson i vuxen ålder länge varit terapeut och att detta speglas i romanen. Domellöf-Wik skriver att ”ordval och stilgrepp skvallrar om att författaren sedan tjugo år tillbaka är verksam som terapeut”.<sup>141</sup> Att nämna Anderssons yrkesliv tyder på att recensenterna ansett det som en viktig del i att öka trovärdigheten och öka deras förståelse för berättelsen. I en recension för Nasehs debutbok kommenterar Eva Johansson i *Svenska Dagbladet* att hon förstår varför romanens slutskede fått titeln ”epikris” eftersom Naseh utbildar sig till läkare.<sup>142</sup> I *Höstens Böcker* ger författarna exempel på Leif GW Perssons författarkarriär och att hans yrke som kriminolog ofta lyfts fram för att stärka faktakunskapen i hans böcker. Hans yrke påverkar

---

<sup>138</sup> Torbjörn Forslid & Anders Ohlsson, *Författaren som kändis*, Malmö: Roos & Tegnér, 2011, s. 15.

<sup>139</sup> Samuelsson, 2013, s. 129f.

<sup>140</sup> Sara Kärrholm, ”Mediernas betydelse för skapandet av två ’deckardrottningars’ varumärken”, i *NORLIT 2009: Codex and Code, Aesthetics, Language and Politics in an Age of Digital Media*, Stockholm, 2009, s. 472f.

<sup>141</sup> Domellöf-Wik, 26 mars 2014.

<sup>142</sup> Eva Johansson, ”Roman med egen sidobelysning”, *Svenska Dagbladet*, 23 januari 2014.

således äktheten i och värdet av hans romaner.<sup>143</sup> Johanssons kommentar visar inte att Nasehs yrke gör att romanen eller karaktären får mer trovärdighet, men för Johanssons del var författarens yrke en del i den fulla förståelsen för texten.

Författarnas ålder nämns oftast inte mer än att det finns information om vilket år författaren är född. I recensionerna för Fohlins debutverk kommenterar dock tre av fem recensioner Fohlins ålder i brödtexten. Fohlin är född 1992 och var i samband med debuten 22 år, något som kritikerna verkar tycka vara ungt för att kunna skriva så pass bra prosa. Exempelvis skriver Jäderling i *Aftonbladet*: ”Hur är det möjligt, tänker jag, för en tjugotvå åring, att ha den här tydliga kompassen, den här koncisa uppriktigheten som alstrar estetisk njutning?”<sup>144</sup> Samuelsson menar att recensionen är informativ exempelvis när det gäller ålder för att det har ”blivit viktigt och författarens status – debutant eller etablerad, prisbelönt och hyllad eller tidigare okänd – är betydelsefull för bedömningen av verket”.<sup>145</sup> Värderingen av Fohlins författarskap kan därmed påverkas av att kritikerna blivit imponerande av hennes skrivförmåga trots sin unga ålder.

Som tidigare nämnt är en av de undersökta författarna, Jack Hildén, son till en annan författare och litteraturskribent, Bengt Ohlsson. Tre av fem recensioner av Hildéns andra verk tar upp det faktum att Hildén är son till Ohlsson. Att huvudkaraktären i boken också är son till en känd författare är, enligt recensenterna, inte en oavsiktlig händelse och de drar en koppling mellan Hildéns författarskap och hans fars. Block Hane menar att det i romanens slut kan uppfattas som att slutsatsen är att ingen skriver lika sann litteratur som Hildén och hans pappa. Block Hane menar också att Hildén har en bit kvar att gå innan hans författarskap skiljs från sin fars.<sup>146</sup> Att Hildén kopplas ihop och jämförs med sin far kan skapa en positiv märkesassociation. Claire Squires nämner i *Marketing Literature: The Making of Contemporary Writing in Britain* att det är vanligt bland nya författare att associera dem till redan välkända.<sup>147</sup> En association av detta slag görs för att läsaren ska kunna förknippa författaren med en redan etablerad – och därmed få en mer positiv bild av hen. De som känner till Bengt Ohlsson kan bli ännu mer benägna att läsa Hildéns roman när de får veta vem hans far är. Detta är ett exempel på att författarens roll är allt mer framträdande och hur det personliga kan vara en del av tolkningen av verket och i sin tur värderingen.

---

<sup>143</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 250.

<sup>144</sup> Jäderling, 30 augusti 2014.

<sup>145</sup> Samuelsson, 2013, s. 129.

<sup>146</sup> Block Hane, 2 september 2017.

<sup>147</sup> Claire Squires, *Marketing Literature: The Making of Contemporary Writing in Britain*, London & New York: Palgrave MacMillan, 2009, s. 88.

## Recensenten i centrum

Under undersökningens gång framgick det att recensenterna i högre grad är synligare än vad författarna är. Samuelsson diskuterar i sin avhandling kritikerns roll i recensioner och menar att recensentens synlighet skapar en känsla av förtrolighet mellan kritikern och läsaren, men det kan också uppfattas som ett tecken på en narcissistisk celebritetskultur.<sup>148</sup> Ett vanligt sätt för kritikern att placera sig själv i centrum i recensionerna är att dra paralleller mellan sitt eget personliga liv och verket/författaren de recenserar. Eriksson skriver till exempel beträffande Folkessons debutroman: ”Folkesson är liksom jag född 1981, och hennes uppväxtskildring kretsar kring ett tjejgäng som går i gymnasiet vid exakt samma tid som jag”.<sup>149</sup> Här utgår Eriksson från sig själv för att förtydliga att hon kan relatera och tolka Folkesson på ett korrekt sätt.

Ett annat sätt som var vanligt för att synliggöra sig själv som kritiker var att framställa sig som intelligent genom att lyfta sådant som andra inte kan och/eller ser. Ingrid Bosseldal skriver i *Göteborgs-Posten* att *Det finns ingenting att vara rädd för* ytligt sett är en förbjuden kärlekshistoria medan man på djupet hittar romanens nerv.<sup>150</sup> Bosseldal är inte ensam om att använda ordet nerv för att tydliggöra hur medryckande romanens handling är. Hildén skriver i *Aftonbladet* att ”Johan Heltne frammanar närvaron, eller nerven, på flera sätt”.<sup>151</sup> Hildén menar också att så länge en roman har en nerv kan den handla om nästan vad som helst. Bosseldal och Hildén som båda menar att romanen har en nerv visar att romanen innehar en viss komplexitet och att de uppfattat den. Anderberg betonar i *Alla är vi kritiker* att komplexitet är ett kriterium typiskt för kritikerns värderingar. Genom att nämna verkets komplexa struktur visar kritikern att hen förstår sådant som andra inte ser och detta får kritikern att framstå som skärpt och betydelsefull.<sup>152</sup> Samuelsson förklarar att detta hör ihop med att kritikern själv vill hamna i fokus.<sup>153</sup> Den allt mer jag-centrerade kritiken menar Samuelsson är en följd av både en mer personlig journalistik samt den litterära institutionens utveckling.<sup>154</sup>

Motsatsen kan dock ske när kritikerna känner att det djupa tolkningsarbetet de är där för att tyda redan är avklarat. I recensionerna kring Nasehs första bok nämner alla kritiker

---

<sup>148</sup> Samuelsson, 2013, s. 125f.

<sup>149</sup> Eriksson, 23 januari 2014.

<sup>150</sup> Ingrid Bosseldal, ”Uppväxt som lämnar en kluven blick på tillvaron”, *Göteborgs-Posten*, 2 maj 2014.

<sup>151</sup> Jack Hildén, ”Jesus, en sån debut”, *Aftonbladet*, 4 maj 2014.

<sup>152</sup> Anderberg, 2009, s. 158f.

<sup>153</sup> Samuelsson, 2013, s. 139.

<sup>154</sup> Samuelsson, 2013, s. 127.

arbetsdagboken som följer med romanen och de flesta anser att den fulländar och ger ett djup i läsningen. I arbetsdagboken reflekterar Naseh över de teman som använts genom boken samt de böcker och författare som har inspirerat henne.<sup>155</sup> Trots att det överlag finns en enighet att arbetsdagboken har en kraftig inverkan på läsningen av romanen ifrågasätter sig några av recensenterna den. Genom arbetsdagboken blir romanen tolkad för läsaren och Jordahl i *Aftonbladet* skriver att hon känner sig snopen av arbetsdagboken och reagerar starkt för att Naseh onödigtförklarar kritikern. Jordahls nästan arga ton fortsätter stycket igenom: ”När Naseh skriver om sin ’antipati’ mot en ’nutida svensk prosa’ som hon uppfattar som ’sträng’ och där inget riskerar att bli ’banalt’ tänker jag: Hon kastar sten i glashus. Ska hon säga, med sin sakrala ton och de många, bitvis alltför långa, engelska citaten av teoretiker och författare”.<sup>156</sup> Nasehs avsikter med arbetsdagboken blir alltför uppenbara och Jordahl känner sig inte bara påtvingad ett visst budskap utan också berövad möjligheten att själv utläsa verkets handling.<sup>157</sup> Även Johansson i *Svenska Dagbladet* tycks ha ett ambivalent förhållningssätt till arbetsdagboken. ”Samtidigt kan jag inte riktigt bestämma mig,” skriver Johansson, ”om det hjälper eller stjälper, om det fördjupar läsoplevelsen eller om det tvärtom gör den ytligare.”<sup>158</sup>

Steiner skriver i *Litteraturen i mediesamhället* att recensenter förmedlar en personlig åsikt i recensioner och alla kritiker har olika erfarenheter. En recension ”kan vara positiv eller negativ beroende på helt andra saker än verket som recenseras, exempelvis kritikerns ideologiska hållning”.<sup>159</sup> En recension av Heltnes debutroman i *Sydsvenskan* utmärker sig. Recensenten är Magnus Sundell, tidigare chefredaktör för ett kristet magasin, och i recensionen framgår det tydligt att Sundell fokuserar på religionens betydelse i boken. Sundell skriver bland annat att ”[u]tan den egna erfarenheten är det svårt att förstå hur tron kan påverka inte bara livet utan hela verklighetsuppfattningen”.<sup>160</sup> För att förstå huvudkaraktärens handlande behöver man, enligt Sundell, läsa boken ur ett religiöst perspektiv. Han menar att det är enkelt ”att ställa sig vid sidan av och peka finger åt ’de där konstiga’, de som inte är som vi” och tycks försvara samfundet som huvudkaraktären växer upp i.<sup>161</sup> Sundells personliga åsikt om religion är framträdande i hans recension och detta gör att fokus flyttas från boken till Sundell själv.

---

<sup>155</sup> Johansson, 23 januari 2014.

<sup>156</sup> Jordahl, 1 februari 2014.

<sup>157</sup> Samuelsson, 2013, s. 144.

<sup>158</sup> Johansson, 23 januari 2014.

<sup>159</sup> Steiner, 2015, s. 213.

<sup>160</sup> Magnus Sundell, ”När det trygga också skrämmer”, *Sydsvenskan*, 14 april 2014.

<sup>161</sup> Sundell, 14 april 2014.



En annan kritiker som sätter sig själv i centrum och förmedlar en egen åsikt är Linda Skugge när hon i en recension av Fohlins första verk kommenterar förlagsbranschen. Skugge skriver att ”förläggarna måste sluta att indoktrinera författare till att tro att om artisterna och låtarna skrivs ut så skrämmer man bort läsare”.<sup>162</sup> Skugges kommentarer handlar mer om förlagsbranschen i stort och hennes egen inställning till den än om Fohlins verk.

## Den prognostiska värderingen

Den prognostiska värderingen sker när kritikern skriver förutspående om författaren och dess framtida karriär. Författarna av *Höstens böcker* menar att det gällande debutanter är ett vanligt inslag att göra en prognos över framtida författarskap.<sup>163</sup> Kritikern Filip Yifter-Svensson är rak och tydlig när han ger en prognos över Fohlins framtida böcker då han skriver att *Jag duger inte åt lycka* ”är en debut som lovar gott inför fortsättningen”.<sup>164</sup> Alla prognostiska värderingar är dock inte lika bestämda. Annina Rabe skriver till exempel om Ulla-Maria Andersson att hon inte vet ”om detta är början på ett författarskap. Det kan mycket väl vara så att det helt enkelt är denna historia Andersson har att berätta. Något i anslaget tyder på det”.<sup>165</sup> En tveksamhet råder hos Rabe om Andersson har mer att ge. Sebastian Lönnlöv i *Svenska Dagbladet* recenserar Anderssons andra roman och är definitivt säker på att Andersson har ännu mer att ge: ”Hon har fler historier att ge oss – och en förmåga att göra sammansatta, väl framförda böcker av sitt omskakande material”.<sup>166</sup> Genom att jämföra recensioner av första och andra verket går det att se om den positiva prognosen kritikern har ställt stämmer. Fohlin fick övervägande positiva recensioner för sin debut. Ovannämnda Yifter-Svensson såg positivt på Fohlins författarskap och även Helgeson i *Svenska Dagbladet* skriver att debuten är ”löftesrik inför andraboken”.<sup>167</sup> Däremot verkar inte denna prognos helt ha stämt då en viss besvikelse går att utläsa i recensionerna om Fohlins andra bok. Lyra Koll i *Dagens Nyheter* skriver att ”vi har rätt att vänta oss mer av Märta Fohlin än en sentimental reklambroschyr för Gotska Sandön”,<sup>168</sup> och Lönnlöv i *Svenska Dagbladet* skriver ”[e]fter Fohlins originella och starkt sammansvetsade debutbok hade jag väntar [sic] mig betydligt mer”.<sup>169</sup>

---

<sup>162</sup> Skugge, 3 september 2014.

<sup>163</sup> Forslid m.fl., s. 168.

<sup>164</sup> Yifter-Svensson, 2 september 2014.

<sup>165</sup> Rabe, 24 mars 2014.

<sup>166</sup> Lönnlöv, 23 mars 2015.

<sup>167</sup> Helgeson, 2 september 2014.

<sup>168</sup> Koll, 31 augusti 2016.

<sup>169</sup> Lönnlöv, 10 september 2016.

Enligt materialet i denna undersökning är den prognostiska värderingen inte vanligare i recensionerna av debutboken än i recensionerna av andra boken. Genom en sammanställning visas det att nio recensioner av debutboken och nio recensioner av andra boken värderar prognostiskt. För samtliga författare finns det prognostiska värderingar i en eller två av recensionerna för debutboken. Folkesson har fått en prognostisk värdering i hälften av recensionerna för hennes andra bok. Hanna Jedvik i *Göteborgs-Posten* är positiv till Folkessons författarskap och skriver att det är ett författarskap ”som vi ännu bara har sett början på”.<sup>170</sup> Jedvik kommenterar också Folkessons kommande roman och menar att om Folkesson med den tredje romanen går ännu djupare ner i karaktärerna så kommer berättelsen lyftas ytterligare en nivå. Folkessons tredje roman och sista delen i trilogin släpptes inte förrän i mars 2017. Detta är drygt två år efter att Jedvik kommenterat den i recensionen av *Sund*. Att vetskapen finns att en tredje del är på väg kan vara anledningen till att fler kritiker har valt att värdera Folkessons författarskap prognostiskt i recensionerna för andra boken än i debuten.

I recensionerna för Folkessons andra roman får även debutverket större plats, likaså i recensionerna för Anderssons andra roman som också är en uppföljare. Här sammanfattas tidigare handling och de värderingar som tillskrevs debutverket synas grundligt för att se om uppföljaren har levt upp till förväntningarna. Debutverket kan agera som måttstock och de värden som etablerades i de första recensionerna följer med för att jämföras och se om de behöver omförhandlas.<sup>171</sup> Eriksson skriver i *Svenska Dagbladet* om Folkesson: ”debuten var vild och pigg [...] och med en löftesrik smak av vad som komma skulle. Det löftet infriar 'Sund' med råge”.<sup>172</sup> Samtidigt skriver Jordahl i *Aftonbladet* att Folkesson har ett poetiskt språk men att *Sund* ”blir för spretig och faller sönder, kvar blir känslan av energisk berättare som inte riktigt är där”.<sup>173</sup> Eriksson och Jordahls kommentarer syftar på de stil- och formvärden som debutboken tilldelades och här används de värdena som måttstock. Enligt Eriksson lever språket upp till förväntningarna medan Jordahl inte är av samma åsikt.

## Genre och kvalitet

En framträdande likhet i denna undersökning är genren böckerna som recenserats tillhör – samtliga är allmänna skönlitterära romaner. När urvalet av material för undersökningen gjordes togs det hänsyn till året författaren gjorde debut, om författaren släppt fler böcker samt att

---

<sup>170</sup> Jedvik, 21 april 2015.

<sup>171</sup> Loman, Sjöberg & Vulovic, 2007, s. 84.

<sup>172</sup> Therese Eriksson, ”En stilist som kan gyckla med finesse”, *Sydsvenskan*, 22 april 2015.

<sup>173</sup> Anneli Jordahl, ”Uppföljare som trampar snett”, *Aftonbladet*, 19 april 2015.

deras två första böcker ska ha blivit recenserade i minst två dagstidningar. Detta resulterade i att urvalet krympte markant, från 216 författare till endast sex. Det fanns ett par författare som skrivit deckare och feelgood som stämde in på två av kriterierna för urvalet, men de föll bort på grund av att de inte recenserades i tillräckligt många tidningar.

Svedjedal påpekar att det finns en idealbild av kritikern som en fristående debattör. Däremot ser kritikerns funktioner ofta annorlunda ut. Kritikern hjälper till att synliggöra en bok, och hjälper därmed till att skapa publicitet och öka försäljningen av boken.<sup>174</sup> Frågan är då vilka böcker som egentligen recenseras. Forser menar att litteraturkritiken idag trängs tillbaka av en ”journalistering”, där recensionerna förkortas och därmed får mindre plats.<sup>175</sup> På en marknad där utgivningen hela tiden ökar betyder detta att selektionsprocessen som görs av tidningarna för att bestämma vilka böcker som ska recenseras blir allt svårare. Liljestrand svarar på en läsarfråga i *Expressen* och skriver att det finns riktlinjer att följa i urvalet av böcker som recenseras. Han förklarar att frågan om vilka böcker som ska recenseras är ett ständigt diskussionsämne på redaktionen. Enligt Liljestrand har en bok lättare för att bli recenserad om författaren är etablerad sedan tidigare, om boken håller en hög litterär kvalitet och om romanen har ett starkt nyhetsvärde. Något Liljestrand också pekar på är att han tycker att man ska vara extra generös mot debutanter ”eftersom det ofta är författarens enda chans att få ett omdöme i det offentliga rummet”.<sup>176</sup> Författarna av *Höstens böcker* menar också att debutanter oftare blir prioriterade när det kommer till recensioner i tidningar.<sup>177</sup> Det betyder däremot inte att det är en allmän föreställning om att recensenterna är mer generösa mot debutanter.

Liljestrand framhäver att ett kriterium för att ett verk ska bli recenserat är hög litterär kvalitet. Linnéa Lindsköld diskuterar Kulturrådets syn på kvalitetsbegreppet i *Kvalitetsförståelser: Kvalitetsbegreppet i samtidens konst och kultur*. Lindsköld skriver att utgångspunkten för att bedöma ett verks kvalitet enligt Kulturrådet baseras på ”intensitet, originalitet, komplexitet, förnyelse eller självständighet ifråga om litterär teknik, gestaltning av idéer och erfarenheter samt förmåga att överskrida olika typer av genreförväntningar”.<sup>178</sup> Kulturrådets beskrivning av kvalitetsbegreppet liknar de stil- och formvärden samt kunskapsvärden som har kunnat utläsas ur recensionerna i denna undersökning. Exempel på

---

<sup>174</sup> Svedjedal, 2009, s. 161f.

<sup>175</sup> Forser, 2002, s. 79ff.

<sup>176</sup> ”Vilka böcker recenseras?”, *Expressen*, 29 mars 2013, <https://www.expressen.se/blogg/kvalitetsbloggen/2013/03/vilka-bocker-recenseras/>, hämtat 7 maj 2019.

<sup>177</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 150.

<sup>178</sup> Linnéa Lindsköld, ”Ett användbart kvalitetsbegrepp: kvalitetsbedömning i litteraturpolitiken” *Kvalitetsförståelser: Kvalitetsbegreppet i samtidens konst och kultur*, Knut Ove Eliassen og Øyvind Prytz (red.), 2016.

stil- och formvärden är bland annat ett verks originalitet och komplexitet medan gestaltning av idéer och erfarenheter är exempel på kunskapsvärden. Till kvalitetslitteraturen räknar Litteraturutredningen i *Läsandets kultur* författarskap och böcker som ”recenseras i prestigefyllda sammanhang, som behandlas i litteraturhistoriska översiktsverk eller som erhåller litterära priser”.<sup>179</sup> Kulturrådet avgör ett verks kvalitet genom de egenskaper verket innehar och Litteraturutredningen avgör vad som är kvalitetslitteratur beroende på de sammanhang som boken förekommer i. Vad som är bra och dålig litteratur är hett omdebatterat och har varit det under en lång tid. Att anse något som bra eller dåligt handlar om att värdera, vilket är en av kritikerns uppgifter. Liljestrand och *Expressens* kriterium tyder på att redaktionen bestämmer sig för vad som är tillräckligt bra och därmed håller tillräckligt hög kvalitet. Liknande process förekommer antagligen på de andra dagstidningarna och eftersom böckerna i denna undersökning recenserats i flera tidningar går det att anta att tidningarna har samma syn på kvalitetslitteratur.

Med grund i Liljestrands förklaring till vilka böcker som recenseras, alltså att redaktionen avgör vilka som innehar tillräckligt hög kvalitet, går det också att anta att alla böcker som recenseras i dagspressen fått någon form av värdering. Då böcker inom genrer som feelgood och deckare inte recenserats i tillräckligt många tidningar för att vara en del av denna undersökning väcks frågan om de böckerna värderas lägre just på grund av sin genre. Herrnstein Smith menar att alla texter är värderade på förhand i viss utsträckning. Klassifikation är en form av värdering i förväg och de beteckningar som finns för verket är ytterst betydelsefulla när en person ska forma sin egen uppfattning om verket.<sup>180</sup> Att sätta ett verk inom en viss genre är alltså en värderande process och genrens värden förs över på det enskilda verket. I *Litteraturen i mediasamhället* skriver Steiner att det finns flera exempel på att det fortfarande pågår en kamp mellan ”det som anses ha verklig kvalitet och det som läses av många”.<sup>181</sup> Feelgood och deckare är två genrer som generellt går inom benämningen kommersiell underhållningslitteratur, en typ av litteratur som är till för den stora massan. Termer för att beskriva denna sorts litteratur har genom årtiondena varit smutslitteratur, kiosklitteratur och masslitteratur. Steiner menar att termerna visar att bokmarknaden inte skiljer på kvalitet enligt samma kriterier som en litteraturkritiker. Enligt Steiner använder litteraturkritikern i större utsträckning samma slags värdering oavsett verk, medan bokmarknaden applicerar olika kvalitetskriterier beroende på

---

<sup>179</sup> Litteraturutredningen, 2012, s. 32f.

<sup>180</sup> Herrnstein Smith, 2009, s. 33.

<sup>181</sup> Steiner, 2015, s. 207.

verk och genre.<sup>182</sup> Om en litteraturkritiker förhåller sig till samma kvalitetskriterier oavsett verk, betyder det att det inte är genren som styr att de inte recenseras i dagspressen. Men det kan betyda att feelgood och deckare i allmänhet inte innehar samma kvaliteter som skönlitterära romaner. Undersökningen som görs i *Höstens böcker* visar att en av romanerna fick mindre uppmärksamhet i dagspressen eftersom den marknadsfördes som en feelgoodroman och de romaner som uppmärksammades mest i tidningarna var de som hade omslagsbilder som signalerade kvalitetslitteratur.<sup>183</sup> Eftersom det inte är någon deckare eller feelgoodroman som recenserats i tillräckligt många tidningar för att vara med i denna undersökning verkar tidningarna ha genre som en av aspekterna för att bestämma verkets kvalitet.

## Avslutande diskussion

Syftet med uppsatsen var att undersöka om det skiljer sig i värderingen av ett första och ett andra verk i dagspressen. Litterärt värde är i ständig rörelse och det går inte att bortse från den person som läser och i sin tur recenserar verket. De texter som vissa läsare och kritiker finner värdefulla på grund av stil och form kan för en annan vara värdefulla genom dess förmåga att framkalla känslor.<sup>184</sup> Smaken skiljer sig alltså åt, men de recensioner som har granskats i denna undersökning förhåller sig ofta lika överlag till det recenserade verket.

I denna undersökning går det att konstatera att recensionerna av debutverken generellt är positiva. Det enda undantaget är recensionerna kring Hildéns debutroman, som har en mer kritisk och negativ klang. Ändå är den recenserad i fyra av de sex tidningar som har ingått i urvalet av material. Många debutanter är helt nya i branschen och recensenterna som läser debutantens bok har oftast begränsat kringmaterial att förhålla sig till.<sup>185</sup> Hildén skriver själv för *Aftonbladets* kultursidor och är son till den kända författaren och krönikören Bengt Ohlsson. I Hildéns fall kan recensenterna vara bekanta med hans skrivande sedan tidigare samt veta att han är son till Ohlsson. Materialet kring och kännedomen om Hildén kan till följd av detta vara större än för vissa andra debutanter och det kan förklara intresset att recensera hans debutroman trots den likgiltiga kritiken.

Det finns en föreställning om att den andra boken ska vara mer svårskriven. I *Svensk Bokhandel* skriver Pettersson att det både är en myt och en verklighet. ”40–45 procent av dem som debuterar med romaner” menar Pettersson ”kommer således inte tillbaka med en andra

---

<sup>182</sup> Steiner, 2015, s. 208.

<sup>183</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 308f.

<sup>184</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 82.

<sup>185</sup> Forslid m.fl., 2015, s. 151.

bok.”<sup>186</sup> Om man jämför med det år som användes till grund för den här undersökningen var det 53 procent som fram till idag inte gett ut mer än en roman. Detta visar på en liten procentuell ökning från 2009 när Petterssons artikel skrevs, till 2014 som var året då författarna i denna undersökning debuterade. Vidare diskuterar Pettersson att intresset för debutanter är stort – förlagen vill ha nya namn och medierna nya ansikten att visa upp. Pettersson menar även att kritikerna värnar om debutanter, därav kan en mildare ton utläsas i recensioner kring debutverk och högre krav ställas på författarnas andra verk.<sup>187</sup> Att kritikerna har en strängare ton när det kommer till författarnas andra verk finns ingen tidigare forskning på. Men att det ställs högre krav på författarna kan efter den här undersökningen understrykas. I mottagandet av författarnas andra verk finns överlag en viss känsla av besvikelse. Många recensenter visar missnöje med att författaren inte har levt upp till förväntningarna efter den hyllade debuten. Ett exempel är en recension för Fohlins andra verk: ”efter Fohlins originella och starkt sammansvetsade debutbok hade jag väntat mig betydligt mer”.<sup>188</sup> Liknande skrivs om Folkessons andra verk: ”en av fjolårets litterära höjdpunkter var Tove Folkessons romandebut *Kalmars jägarinnor* [...] Sund blir för spretig och faller sönder”.<sup>189</sup>

Även om tonen i recensionerna för andra verket är mer kritisk, är det ingen av recensionerna som är helt och hållet negativ, utan alla innehar något positivt också. Som påvisas under rubriken ”Genre och kvalitet” har alla verk fått någon form av värdering innan de recenseras i tidningen. Att recensera ett verk i tidningen som är allt igenom dåligt, är troligtvis inte någon fördel för varken tidningen, kritikern eller författaren och därför finns det något positivt i alla recensioner. Den som är mest negativ är Liljestrands recension i *Aftonbladet* av Hildéns andra bok. Något som gör detta extra anmärkningsvärt är att Hildén själv jobbar på *Aftonbladet* som recensent och därför recenseras hans bok av den biträdande kulturchefen. Vid en första anblick kan det tänkas att Liljestrand i detta fall skulle vara snällare mot Hildén än vad han faktiskt är. Men det kan vara så att Liljestrand inte vill att folk ska misstro hans position som kritiker. Som kritiker är det inte ens jobb att vara snäll, utan det är att framföra sin åsikt om ett verk.

Något som också framgår av undersökningen är att olika värdekategorier lyfts beroende på handlingen av verket som recenseras. Om handlingen aktualiserar något som sker i samtiden lyfts betydligt fler kunskapsvärden och emotionella värden än om handlingen är rakt igenom

---

<sup>186</sup> Pettersson, 16 juni 2009.

<sup>187</sup> Pettersson, 16 juni 2009.

<sup>188</sup> Lönnlöv, 10 september 2016.

<sup>189</sup> Jordahl, 19 april 2015.

fiktiv. Det är dock inte alltid lätt att särskilja värdekategorierna från varandra. Stil- och formvärdena och kunskapsvärdena går in i varandra när det djupa tolkningsarbetet blir en del av den aktualiserade samtiden, vilket var fallet med Heltnes båda böcker. Detta försvårade till viss del undersökningen men med hjälp av de tematiserade värdekategorierna blev det enklare att skilja dem åt.

Majoriteten av recensionerna framställer de flesta stil- och formvärden i positiv bemärkelse och tilldelas någon ett stil- och formvärde med negativ innebörd är recensenterna snabba med att lyfta något positivt direkt efter. Två aspekter av stil- och formvärden, närmare bestämt språket och/eller konstnärlig originalitet, kan sägas riktas mer mot författaren för att skapa en bild av hen, speciellt när det rör recensionerna kring debutverket. Dessa värden används då som argument för att påvisa ifall författaren är bra eller dålig och om författaren har gjort något nyskapande. De stil- och formvärden som redogörs i recensionerna gällande författarnas andra verk är ofta desamma som förekommer i recensionerna kring debutromanerna. Men i stället för att använda värdena som argument för hur författaren skriver används de snarare i jämförelse med de som lyfts för debutboken, och ofta i negativ bemärkelse. Stil- och formvärdena som tilldelas första boken används som en mall för hur andra verket borde vara och att det bör ha skett en förbättring. Medan språket räckte för att ge debutverket ett högt stil- och formvärde räcker det inte längre till den andra. Ett exempel är recensionerna av Fohlins böcker. Skugge skriver om Fohlins debutbok: ”Det här är inte en roman utan det här är ett försök till en lång prosadikt om kärlek till kvinnor och det är otroligt begåvat”.<sup>190</sup> Skugge anspelar på Fohlins språkliga begåvning, om än att hon tycker Fohlin kan bli ännu bättre. Vidare skriver Koll om Fohlins andra verk: ”en tät prosa, poetiskt präglad av Fohlins tydliga förkärlek för alliterationer. Naturskildringen är målande och, skulle man lite elakt kunna säga, troligtvis oöverträffad genren ’reklam för naturreservat’. Men är den inte mer än så?”<sup>191</sup> De stil- och formvärden som lyftes i samband med debutverket sätts i relation till det nya verket och används som bedömningsgrund. Fohlins språk hyllas i debutverket men i Kolls recension blir det poetiska språket till något negativt i stället. Detta går ihop med det Petterssons betonar i sin artikel, att det ställs högre krav på författares andra verk i jämförelse med debuten.

Kunskapsvärden förekommer i samtliga recensioner men i olika former. Det vanligaste sättet att lyfta kunskapsvärden är att kommentera författarnas förmåga att sätta in verket i ett socialt eller politiskt sammanhang samt hur väl författaren speglar samtiden. I några debutverk jämförs verket med en annan konstnärlig aktör, men inte alls i lika hög omfattning som i

---

<sup>190</sup> Skugge, 3 september 2014.

<sup>191</sup> Koll, 31 augusti 2016.

recensionerna av författarnas andra verk. Detta görs för att visa att ingen text står för sig själv – vilket är vad begreppet intertextualitet innebär. Hänvisningar till andra verk och/eller författare kan även göras för att påvisa recensentens litterära kunskap och lämpliga kvalifikationer för att bedöma verket i fråga. Genom att jämföra eller sätta verket och/eller författaren i relation till ett annat verk/författare skapas en association. Denna association kan både vara positiv eller negativ, men vad som går att utläsa ur denna undersökning är att det ofta används för att påvisa att verket och/eller författaren har en viss kvalitet.

Den värdekategori som har fått minst plats i recensionerna är de emotionella värdena. Omdömet om en text är bra eller dålig är ett känslouttryck och därmed också ett emotionellt värde. Kritikerna verkar försiktiga i sina yttrande, till exempel kan detta urskiljas då recensenterna ger synpunkter på något negativt lyfter de också något positivt. Det är intressant att de inte väljer att skriva ut sin åsikt på ett tydligare sätt. Detta kan handla om att de inte vill sätta en stämpel på sig själva som ”hårda” men inte heller på verket som ”dåligt”. Idag har det utvecklats en större mångfald i litteraturkritiken där åsikterna i recensionerna inte behöver vara lika objektiva som förr.<sup>192</sup> En recensent skulle alltså kunna skriva att ett verk är dåligt, men samtidigt behövs det belägg för denna åsikt. Som undersökningen har visat finns det både negativa och positiva inslag i ett verk och därför kan det bli svårt att definiera verket som alltigenom ”dåligt”. Dessutom skiljer sig smaken åt och genom att lyfta både positivt och negativt har recensionen en större chans att tilltala fler människor. Som Svedjedal menar, har en recension som kan läsas av olika grupper större chans att klara sig bättre i längden och den recensent som vill ha en fortsatt karriär har en fördel om hen skriver så att hen når en bredare läsarskara.<sup>193</sup>

Att de emotionella värdena fått minst plats är avsevärt intressant då det har framgått att recensenten tar allt större plats i recensionerna. Vid en första läsning av recensionerna var inte detta något som märktes utan det framkom under undersökningens gång. Oftast syns det genom att recensenten skriver i jag-form samt att hen drar personliga paralleller mellan sitt eget liv och handlingen eller påvisar att en viss komplexitet hittats i verket som hen kan tolka. Recensentens synlighet varierar mellan recensionerna. De som recenserar samma verk, har alla olika erfarenheter. Därför kan alla recensenter koppla intrigen, karaktärerna eller något annat i romanen till olika händelser och skeenden i sina egna liv. Som tidigare nämnt går det inte helt att bortse från den som recenserar verket och de emotionella värdena har mycket med personen som läser texten att göra, vilket i sin tur också kan påverka hur verket värderas.

---

<sup>192</sup> Steiner, 2015, s. 211f.

<sup>193</sup> Svedjedal, 2009, s. 160.



Att det är så få författare som släpper en andra bok är överraskande i sig, men att det endast var sex författare som blev recenserade i fler än två tidningar per bok var helt oväntat. Förväntningarna var att fler författare skulle ingå i undersökningen. Eftersom en jämförelse skulle ske mellan ett första och ett andra verk, var ett krav att båda verken recenserats i minst två tidningar var. Att det sjönk från 68 personer som debuterade inom den skönlitterära kategorien till 25 författare som har släppt mer än en bok, till sex författare som blev grunden för den här undersökningen är helt klart chockerande. Speciellt med tanke på hur många som debuterar varje år. Att gå från att vara en prioritering och en kämpe som har tagit sig över den första tröskeln in i det litterära fältet, till att vara en i mängden bland alla tusentals författare som finns i Sverige kan inte vara lätt. Knappt 50 procent av de som debuterar lyckas som sagt ge ut en bok till och med tanke på vad den här undersökningen har gett för resultat är det kanske inte konstigt att den andra boken kallas för den mest svårskrivna.

# Källförteckning

## Primärmaterial

- Berg, Aase, "Haltande pardans i Lampedusa", *Dagens Nyheter*, 7 april 2016.
- Block Hane, Clara, "Mer kroppsinformation än vad man står ut med", *Svenska Dagbladet*, 2 september 2017.
- Bosseldal, Ingrid, "Uppväxt som lämnar en kluven blick på tillvaron", *Göteborgs-Posten*, 2 maj 2014.
- Domellöf-Wik, Maria, "Självhjälp efter en svår uppväxt", *Göteborgs-Posten*, 26 mars 2014.
- Eriksson, Therese, "En stilist som kan gyckla med fitness", *Svenska Dagbladet*, 22 april 2015.
- Eriksson, Therese, "Trovärdig tidskapsel", *Expressen*, 23 januari 2014.
- Helgeson, Paulina, "Den svåra vägen ut ur sekten", *Svenska Dagbladet*, 3 april 2014.
- Helgeson, Paulina, "Språkkänslan bär löfte om en bra andrabok", *Svenska Dagbladet*, 2 september 2014.
- Hildén, Jack, "Förstoringsglas på den medvetna medelklassen", *Aftonbladet*, 7 april 2016.
- Hildén, Jack, "Jesus, en sån debut", *Aftonbladet*, 4 maj 2014.
- Hildén, Jack, "Skuldtyngd på livstid", *Aftonbladet*, 28 mars 2019.
- Holmström, Josefin, "Emil. Våldtäktsdömd huvudperson ger krypande obehagskänslor", *Svenska Dagbladet*, 29 mars 2019.
- Jedvik, Hanna, "Drömsk prosa om åren då förnuftet står på vänt", *Göteborgs-Posten*, 20 januari 2014.
- Jedvik, Hanna, "Skiljer sig från mängden", *Göteborgs-Posten*, 21 april 2015.
- Johansson, Eva, "Roman med egen sidobelysning", *Svenska Dagbladet*, 23 januari 2014.
- Johansson, Hanna, "Kontrollerad plåga", *Expressen*, 24 januari 2014.
- Johansson, Hanna, "Social nyckelroman", *Expressen*, 29 oktober 2014.
- Jordahl, Anneli, "Dotterns strid med dämoner", *Aftonbladet*, 1 februari 2014.
- Jordahl, Anneli, "Uppföljare som trampar snett", *Aftonbladet*, 19 april 2015.
- Jäderling, Viktoria, "Förbluffande klarsynt", *Aftonbladet*, 30 augusti 2014.
- Jäderling, Viktoria, "Så tuktas en flicka till kvinna", *Aftonbladet*, 20 augusti 2016.
- Knutson, Ulrika, "En roman som inte lämnar mig ifred", *Göteborgs-Posten*, 10 juni 2016.
- Koll, Lyra, "Sentimentalt. Stark gestaltning räcker inte", *Dagens Nyheter*, 31 augusti 2016.
- Kolmisoppi, Mats, "Han skriver ur förövarens perspektiv", *Göteborgs-Posten*, 28 mars 2019.
- Küchen, Maria, "I en klass för sig", *Sydsvenskan*, 23 januari 2014.
- Küchen, Maria, "Vem behöver ett anständigt liv?", *Sydsvenskan*, 23 mars 2015.

Liljestrand, Jens, "Orgasmen – det sista gratisnöjet i Stockholm", *Aftonbladet*, 27 augusti 2017.

Lindqvist, Inga-Lina, "En fängslande idyll" *Aftonbladet*, 24 mars 2015.

Lindqvist, Inga-Lina, "Romanen som är rena terapin", *Aftonbladet*, 24 mars 2014.

Lönnlöf, Sebastian, "När fängelset var tryggheten", *Svenska Dagbladet*, 23 mars 2015.

Lönnlöf, Sebastian, "Vuxenblivandets smärta och rus", *Svenska Dagbladet*, 10 september 2016.

Milles, Ulrika, "Moderuppgörelse. Lovande ansats fastnar i den goda smaken", *Dagens Nyheter*, 23 januari 2014.

Montelius, Martina, "Den vanliga människan gör någonting fasansfullt", *Expressen*, 4 april 2019.

Montelius, Martina, "Tvivlets ord – om uppväxten i en sekt", *Expressen*, 4 april 2014.

Olsson, Ulf, "Vita lögner i värmen", *Expressen*, 7 april 2016.

Prekopic, Vesna, "Ömt om trevande och ständig smärta", *Sydsvenskan*, 19 september 2017.

Rabe, Annina, "Ser in i mörkret", *Expressen*, 24 mars 2014.

Schottenius, Maria, "Brudarna går loss i vild debut", *Dagens Nyheter*, 1 februari 2014.

Schottenius, Maria, "Oerhört starkt om förbjuden sexualitet", *Dagens Nyheter*, 5 april 2014.

Schottenius, Maria, "Vibrerande debut", *Dagens Nyheter*, 1 september 2014.

Schwartz, Nils, "Flickflum på hög nivå", *Expressen*, 20 april 2015.

Skugge, Linda, "Ett alldeles särskilt ljus", *Expressen*, 28 augusti 2017.

Skugge, Linda, "Oklart om att vara osynlig på jobbet", *Göteborgs-Posten*, 26 oktober 2014.

Skugge, Linda, "Otroligt begåvad prosadikt som växer", *Göteborgs-Posten*, 3 september 2014.

Stenberg, Bella, "Mer komma bort än komma till", *Göteborgs-Posten*, 7 september 2017.

Ståhl, Isabelle, "För lite dödsångest i Hildéns debut", *Aftonbladet*, 5 november 2014.

Sundberg, Sam, "Tonårskänslan prickas in snyggt", *Svenska Dagbladet*, 29 januari 2014.

Sundell, Magnus, "När det trygga också skrämmer", *Sydsvenskan*, 14 april 2014.

Svensson, Amanda, "Ny tid – ny jakt", *Sydsvenskan*, 19 april 2015.

Teir, Philip, "Inte muntert. Johan Heltne skriver intelligent om våldtäkt", *Dagens Nyheter*, 10 april 2019.

Thente, Jonas, "Ärlig debutant på genomresa i arbetarnas land", *Dagens Nyheter*, 22 oktober 2014.

Ullgren, Malin, "Hungrig prosa med ung livskänsla", *Dagens Nyheter*, 18 april 2015.

Ullgren, Malin, "Ångestladdad kammarspel vid Medelhavet", *Svenska Dagbladet*, 7 april 2016.

Yifter-Svensson, Filip, "Skrämd kärlek", *Sydsvenskan*, 2 september 2014.

## Tryckt material

- Adolfsson, Per, "Vad är bra språk?", *Skriva*, nr 2, 2 februari 2016.
- Anderberg, Thomas, *Alla är vi kritiker*, Stockholm: Atlas, 2009.
- Felski, Rita, *Uses of Literature*, Malden & Oxford: Blackwell Publishing, 2008.
- Forser, Tomas, *Kritik av Kritiken. 1900-talets svenska litteraturkritik*, Gråbo: Bokförlaget Anthropos AB, 2002.
- Forslid, Torbjörn & Ohlsson, Anders, *Författaren som kändis*, Malmö: Roos & Tegnér, 2011.
- Forslid, Torbjörn, Helgason, Jon, Larsson, Lisbeth, Lenemark, Christian, Ohlsson & Steiner, Ann, *Höstens Böcker. Litterära Värdehandlingar 2013*, Göteborg & Stockholm: Makadam förlag, 2015.
- Forslid, Torbjörn & Ohlsson, Anders, "Litteraturens offentligheter", *Litteraturens offentligheter*, red. Torbjörn Forslid & Anders Ohlsson, Lund: Studentlitteratur, 2014.
- Fürst, Henrik, "Skrivarlinjer och den skönlitterära debuten", i *Folkbildning och forskning årsbok 2018: Folkhögskolan 150 år*, Stockholm: Föreningen för folkbildningsforskning, 2018.
- Herrnstein Smith, Barbara, *Contingencies of Value. Alternative Perspectives for Critical Theory*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1988.
- Herrnstein Smith, Barbara, "Värde/Värdering", *Litteraturens Värden*, red. Anders Mortensen, Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, 2009.
- Kalmteg, Lina & Hansson, Dan, "En debut sitter rätt", *Svenska Dagbladet*, 15 februari 2009.
- Kärholm, Sara, "Mediernas betydelse för skapandet av två 'deckardrottningars' varumärken", i *NORLIT 2009: Codex and Code, Aesthetics, Language and Politics in an Age of Digital Media*, Stockholm, 2009.
- Lenemark, Christian, *Sanna lögner*, Möklinta: Gidlunds förlag, 2009.
- Lindsköld, Linnéa, "Ett användbart kvalitetsbegrepp: kvalitetsbedömning i litteraturpolitiken" *Kvalitetsförståelser: Kvalitetsbegrepet i samtidens konst og kultur*, Knut Ove Eliassen og Øyvind Prytz (red.), 2016.
- Litteraturutredningen, *Läsandets kultur*, SOU 2012:65, Stockholm: Fritzes, 2012.
- Loman, Rikard, Sjöberg, Birthe & Vulovic, Jimmy, *Kulturjournalistikens Grunder*, Lund: Studentlitteratur, 2007.
- Löfgren, Ingeborg, "Litteraturen lika farlig som livet självt", *Svenska Dagbladet*, 19 januari 2009.
- Nordström, Andreas, "Därför blir du hög på litteratur", *Dagens Nyheter*, 23 september 2016.
- Pettersson, Jan-Erik, "Den svåra andraboken", *Svensk Bokhandel*, 16 juni 2009.

- Samuelsson, Lina, *Kritikens ordning – Svenska bokrecensioner 1906, 1956, 2006*, Karlstad: Bild, text & form, 2013.
- Squires, Claire, *Marketing Literature: The Making of Contemporary Writing in Britain*, London & New York: Palgrave MacMillan, 2009.
- Steiner, Ann, *Litteraturen i Mediesamhället*, 3 uppl, Lund: Studentlitteratur, 2015.
- Svedjedal, Johan, ”Kritiska tankar. Om litteraturkritiken”, *Litteraturens Offentligheter*, red. Torbjörn Forslid & Anders Ohlsson, Lund: Studentlitteratur, 2009.

### Otryckt material

- ”Böcker”, <http://ulla-maria.se/b%c3%b6cker.html>, hämtat 2 april 2019.
- ”De fördrivna”, *Bokus*, <https://www.bokus.com/bok/9789127150980/de-fordrivna/>, hämtat 29 april 2019.
- ”En stark livsberättelse och personlig utveckling”, <http://ulla-maria.se/>, hämtat 6 april 2019.
- Gruvö, Jonas & Gustafsson, Karl Erik, ”Dagspress”, *Nationalencyklopedin*, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/sverige/massmedier/dagspress>, hämtat 12 april 2019.
- ”Jack Hildén”, *Norstedts*, <http://www.norstedts.se/forfattare/119892-jack-hilden>, hämtat 29 april 2019.
- ”Jag duger inte åt lycka”, *Bokus*, <https://www.bokus.com/bok/9789113060101/jag-duger-inte-at-lycka/>, hämtat 29 april 2019.
- ”Johan Heltne”, *Natur & Kultur*, <https://www.nok.se/forfattare/h/johan-heltne/>, hämtat 29 april 2019.
- ”Johan Heltne”, *Svensk Bokhandel*, <https://www.svb.se/debutanter/johan-heltne>, hämtat 10 maj 2019.
- ”Livets Ord”, *Nationalencyklopedin*, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/livets-ord>, hämtat 10 maj 2019.
- ”Läsa – olika åldrar läser olika”, *Svenskarna och internet 2018*, <https://2018.svenskarnaochinternet.se/lasa-yngre-laser-dagstidning-pa-natet/fyra-av-fem-laser-dagstidning-pa-natet/>, hämtat 12 april 2019.
- ”Negar Naseh”, *Natur & kultur*, <https://www.nok.se/forfattare/n/negar-naseh/>, hämtat 29 april 2019.
- ”Räckvidder”, *TU*, 4 april 2018, <https://tu.se/mediefakta/branschfakta/rackvidder/>, hämtat 12 april 2019.

- ”Sandöflicka”, *Bokus*, <https://www.bokus.com/bok/9789113074801/sandoflicka/>, hämtat 29 april 2019.
- ”Sund”, *Bokus*, <https://www.bokus.com/bok/9789176811375/sund/>, hämtat 29 april 2019.
- ”Tove Folkesson”, *Weyler*, <https://www.weylerforlag.se/forfattare/tove-folkesson/>, hämtat 29 april 2019.
- ”Ulla Maria Andersson”, *Norstedts*, <http://www.norstedts.se/forfattare/119846-ulla-maria-andersson>, hämtat 29 april 2019.
- ”Under all denna vinter”, *Bokus*, <https://www.bokus.com/bok/9789187725081/under-all-denna-vinter/>, hämtat 29 april 2019.
- ”Vilka böcker recenserar?”, *Expressen*, 29 mars 2013, <https://www.expressen.se/blogg/kvalitetsbloggen/2013/03/vilka-bocker-recenserar/>, hämtat 7 maj.